Crna Gora
DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA

DRI broj: 40113/17-031-143/29
Podgorica: 13 oktobar 2017. godine

KONAČNI IZVJEŠTAJ O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA FONDA PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA CRNE GORE ZA 2016. GODINU

Podgorica, oktobar 2017. godina

SADRŽAJ

Strana

Mišljenje i preporuke 3
Osnov za izražavanje pozitivnog mišljenja 4
1. Planiranje budžeta 4
2. Finansijski izvještaji 4
3. Obaveze i potraživanja 5
4. Izvršenje budžeta 6
5. Javne nabavke 7
6. Matična evidencija PIO osiguranja 8
7. Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola i unutrašnja revizija 8

Uvod 10
I Revizija ekonomičnosti i pravilnosti
1. Pravni osnov za vršenje revizije 11
2. Predmet i obim revizije 12
3. Ciljevi revizije 12
4. Pravilnost finansijskih izvještaja 13
5. Djelatnost i organizacija subjekta revizije 13
6. Računovodstveni sistem 18
7. Finansiranje 19
8. Prihodi Fonda PIO i evidencija uplaćenog doprinosa PIO 21
9. Imovina 26
10. Priprema i planiranje budžeta 31
11. Finansijski izvještaji 32
12. Potraživanja 36
13. Rashodi 40
14. Javne nabavke 56
15. Unutrašnja revizija 60
II Revizija informacionog sistema
1. Revizija informacionog sistema o bezbjednosti podataka 62

MIŠLJENJE

Državna revizorska institucija Crne Gore, na osnovu člana 9 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma nadležnog za reviziju, u sastavu Radule Žurić, član Senata i rukovodilac Kolegijuma i dr Milan Dabović, predsjednik Senata i član Kolegijuma, izvršila je **finansijsku reviziju** Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu, koji obuhvata Izvještaj o novčanim tokovima i Izvještaj o neizmirenim obavezama na dan 31.12.2016. godine, **reviziju pravilnosti** finansijskih transakcija i aktivnosti sa zakonskim i podzakonskim aktima kao i reviziju informacionog sistema Fonda PIO.

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije za finansijske izvještaje

U skladu sa članom 2 tačka 31 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti budžetski izvršilac je lice koje je odgovorno za izvršenje budžeta potrošačke jedinice, odnosno lice koje budžetski izvršilac ovlasti za upravljanje i raspolaganje državnim novcem, kao i za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave. Shodno članu 40 stav 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potrošačkoj jedinici odgovoran je budžetski izvršilac. Direktor Fonda, odgovoran je za zakonitost rada Fonda. Odgovornost uključuje i pravilno i tačno računovodstvo, osiguranje unutrašnjih kontrola relevantnih za ugovorene obaveze, izdatke, pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja u kojima nema materijalno pogrešnog prikazivanja, bilo zbog prevare ili greške.

Odgovornost revizora

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje o Godišnjem finansijskom izvještaju Fonda za 2016. godinu i da izrazi mišljenje da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije date u finansijskim izvještajima, u svim značajnim aspektima, u skladu s važećim propisima koji ih regulišu. Revizija je sprovedena u skladu sa članom 4 i 9 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, relevantnim Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI), koji podrazumijevaju poštovanje etičkih zahtjeva, odnosno planiranje i izvršavanje revizije na način koji omogućava uvjeravanje, u razumnoj mjeri, da u izvještajima ne postoji materijalno značajno pogrešno prikazivanje i na osnovu Godišnjeg plana revizija Državne revizorske institucije za 2017. godinu, broj: 06-23/16 od 14. decembra 2016. godine.

Predmetna revizija je uključila i sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima sadržanim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka je zasnovan na revizorskom prosuđivanju, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima, nastalih zbog eventualne greške. Prilikom procjene rizika razmatrane su unutrašnje kontrole relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka, koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o djelotvornosti unutrašnjih kontrola. Predmetna revizija, takođe, uključuje ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su, revizijom pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da daju osnovu za izraženo revizorsko mišljenje.

FINANSIJSKOM REVIZIJOM Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Crne Gore za 2016. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji Fonda za 2016. godinu u svim materijalno značajnim aspektima pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja i po svim značajnim pitanjima ne sadrži bitne materijalne greške, te u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje.**

REVIZIJOM PRAVILNOSTI Godišnjih finansijskih izvještaja za 2016. godinu, utvrđeno je da su poslovne aktivnosti u svim materijalno značajnim aspektima, u najvećoj mjeri, usklađene sa zakonskim i podzakonskim propisima, koji regulišu budžetsko poslovanje u Crnoj Gori, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje.**

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA I PREPORUKE

1. **PLANIRANJE BUDŽETA**

U skladu sa članom 13 stav 1 tačka 12 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Fond PIO donio je Proceduru za pripremu Nacrta budžeta Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja. Upravni odbor Fonda donio je Odluku o usvajanju Nacrta budžeta Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu, sa utvrđenim ukupnim obimom sredstava za finansiranje, u iznosu od 432.554.113,11€. Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, ukupna sredstva za Fond PIO su planirana u iznosu od 444.268.880,66€.

Preusmjeravanjima sredstava, planirana sredstva su umanjena za iznos od 40.707.620,30€, od čega preusmjeravanjima u okviru Fonda PIO u iznosu od 1.564.248,09€, a drugim potrošačkim jedinicama u iznosu od 39.143.372,21.

Preusmjeravanja planiranih sredstava izvršena su u skladu sa članom 45 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, tako da je tekući budžet namijenjen za finansiranje potreba Fonda PIO za 2016. godinu iznosio 405.125.508,45€.

2. **FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI**

Fond PIO donio je Uputstvo o finansijskom izvještavanju.

U skladu sa članom 4 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, dostavio je godišnji finansijski izvještaj Ministarstvu finansija do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu na propisanim obrascima, i to:

Obrazac 3 - Izvještaj o novčanim tokovima III - Podaci prikazani u Izvještaju u skladu su sa podacima prikazanim u glavnoj knjizi Trezora i Završnom računu budžeta CG za 2016. godinu.
Obrazac 5 - Izvještaj o neizmirenim obavezama. U procesu revizije, utvrđeno je da su podaci iskazani u Izvještaju u skladu sa podacima prikazanim u poslovnim evidencijama Fonda i Uputstvom za popunjavanje Izvještaja o neizmirenim obavezama.
Fond PIO, na Obrascu 8 – Izjavi o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine, potvrdio je da nije bilo utroška sredstava na računima za plaćanje prema inostranstvu nakon isteka fiskalne godine.
Fond PIO, prema Obrascu 9 - Izvještaju o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve, potvrdio je da nije u fiskalnoj godini koristio sredstva iz tekuće budžetske rezerve.
Shodno članu 9 Odluke o načinu izrade i sadržini programskog budžeta, dostavljen je Ministarstvu finansija Izvještaj o realizaciji programskog budžeta Fonda PIO.

3. OBAVEZE I POTRAŽIVANJA

U Izvještaju o izvršenom popisu obaveza i potraživanja Fonda PIO Crne Gore sa stanjem na dan 31.12.2016. godine, iskazano je stanje obaveza u iznosu od 141.689.794,36€ i usaglašeno je sa stanjem obaveza iskazanim u popisu. Najveći iznos čine obaveza prema Fondu za zdravstveno osiguranje, koje na dan 31.12.2016. godine, iznose 108.395.572.49€, od čega po osnovu doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera iz perioda 2001.-2016. godine, iznos od 108.337.385,82€, a po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje zaposlenih iznos od 58.186,67€.

Fond PIO godinama obračunava a ne uplaćuje doprinos za obavezno zdravstveno osiguranje penzionera Fondu zdravstva. S obzirom da se radi o dva javna Fonda, koji su kao potrošačke jedinice državnog budžeta uključeni u sistem Državnog trezora, potrebno je preispitati mogućnost da se dosadašnji dug riješi putem cesije u okviru konsolidacije završnog računa budžeta ili da se izmjenom zakona ukine obaveza iz člana 6, stav 1, tačka 16 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Ukupna potraživanja prikazana u Izvještaju o popisu iznose 5.213.880,64€, kako je prikazano i u poslovnim knjigama. U Izvještaju o popisu, kao vanposlovna sredstva prikazana su i potraživanja za stambene kredite i za prodate stanove službenika u iznosu od 216.562,61€ i potraživanja za stambene kredite penzionera u iznosu od 449.566,60€, odnosno u ukupnom iznosu 666.129,21€.

Potraživanja u iznosu od 3.870.377,81€, iskazana su u skladu sa saveznim propisima koji su važili za navedene godine i to po dva osnova: iznos od 3.258.777,17€ po osnovu potraživanja od Federacije u skladu sa članom 15 Zakona o obavezama Federacije (“Službeni list SFRJ” br.39/74, 68/81, 57/83, 9/86) za 1998. godinu, iznos od 6.643,57€ u skladu sa istim zakonom za 1996. godinu i potraživanja za civilna lica u Vojsci SRJ u iznosu od 604.957,07€, u skladu sa Zakonom o

Vojsci Jugoslavije ("Sl.list SFRJ", br. 43,94,28/96 i 44/99). Navedeno potraživanje će biti predmet posebnog usaglašavanja.

Za potraživanja starija od 10 godina, preporučuje se da se izvrši njihova ispravka vrijednosti u skladu sa zakonom.

Na dan 31.12.2016. godine u računovodstvenoj evidenciji Fonda PIO iskazana su potraživanja za stambene kredite od penzionera u iznosu od 449.566,60€. Fond penzijskog i invalidskog osiguranja je vršio isplate sredstava opredijeljenih na osnovu odluka o dodjeli stambenih kredita korisnicima penzija, pojedinačno u dinarima odnosno u valuti koja je važila u momentu isplate.

Na penzije korisnika prava stavljana je administrativna zabrana, u skladu sa važećim pravnim aktom, a u knjigovodstvu Fonda nije vođena analitička evidencija svih korisnika kredita već zbirno, a za otplaćeni iznos kredita umanjivano je potraživanje.

Obzirom da se radi o dugom vremenskom periodu otplate potraživanja, o sredstvima koja su isplaćivana penzionerima još od 1996. godine, kao i činjenici da je mnogim penzionerima prestala isplata prava usljed smrti pa samim tim i otplata kredita nastavljena na porodičnu penziju, potrebno je za potraživanja za stambene kredite od penzionera iskazana, u iznosu od 449.566,60€, uspostaviti analitičke evidencije po korisnicima stambenih kredita.

4. IZVRŠENJE BUDŽETA

a. Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Obračun zarada zaposlenih u Fondu PIO za period januar - 16. mart 2016. godine urađen je u skladu sa Zakonom o zaradama državnih službenika i namještenika ("Službeni list CG", broj 14/12). Stupanjem na snagu Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("službeni list CG", broj 16/16 I 83/16) od 16. marta 2016. godine, obračun zarada zaposlenih u Fondu PIO vrši se u skladu sa navedenim zakonom. Način obračuna bruto zarade u toku 2016. godine vršen je u skladu sa Uputstvom za obračun bruto zarade ("Službeni list CG", broj 5/11).

Varijabilni dio zarada za zaposlene u Fondu vršen je u skladu sa Odlukom o kriterijumima I načinu određivanja varijabilnog dijela zarade državnih službenika i namještenika ("Službeni list CG, broj 25/11) zaključno sa mjesecom aprilom 2016. godine, a kasnije u skladu sa Odlukom o varijabilnom dijelu zarade ("Službeni list CG, broj 32/16).

Rješenja o zaradama donešena su u skladu sa pomenutim zakonima i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

b. Angažovana lica po ugovoru o djelu

Po osnovu ugovora o djelu u toku 2016. godine u najvećoj mjeri angažovana su lica koja obavljaju najjednostavnije poslove (higijeničarke, portiri i dr.), zatim ljekari – renomirani stručnjaci iz različitih oblasti medicina, zaposleni u Kliničkom centru Crne Gore, zbog nedostatka ljekara potrebnih za rad Prvostepene invalidske komisije, a u cilju blagovremenog i kvalitetnog obavljanja poslova iz nadležnosti Komisije, kao i određeni broj lica koja su radila u prvostepenom upravnom postupku zbog smanjenog broja izvršilaca i povećanog obima posla. U toku 2016. godine po osnovu angažovanja lica po ugovoru o djelu u neto iznosu isplaćeno je 65.775,00€. Revizijom nijesu utvrđene nepravilnosti.

c. Ostala lična primanja

Ostala lična primanja izvršena su u ukupnom iznosu od 54.099,50€ i veća su u odnosu na prošlu godinu za 33,74%. Iz navedenih sredstava izvršene su isplate za naknade članovima Upravnog odbora i Komisije za sistem, kao i novčana pomoć za slučaj smrti člana uže porodice, shodno članu 23 stav 2 Kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa. Sa pozicija ostalih ličnih primanja vršena su plaćanja otpremnina za odlazak u penziju. Naknada za neiskorišćene godišnje odmore nije bilo u 2016. godini. Revizijom nijesu utvrđene nepravilnosti.

d. Kod kontrolisanih ostalih tekućih izdataka, revizijom nijesu utvrđene nepravilnosti.

5. JAVNE NABAVKE

Utvrđeno je da su, saglasno Zakonu o javnim nabavkama, sprovedene propisane procedure o javnim nabavkama. Samo za izbor javne nabavke za usluge osiguranja zaposlenih od posledica nesrećnih slučajeva je podnesen prigovor, koji je Komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki odbila kao neosnovan (žalba „Sava Montenegro" AD). Za sprovođenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje dobijena je prethodna saglasnost Uprave za javne nabavke za usluge iznajmljivanja nestambenih nekretnina.

Ukupna vrijednost nabavljenih roba i usluga je 589.353,80€, odnosno nabavke putem otvorenog postupka 457.548,87€, šoping metodom 26.457,35€ i nabavke neposrednim sporazumom u iznosu 105.311,58€ ili 17,87% izvršenog budžeta za javne nabavke, a Zakon dozvoljava 8% izvršenog budžeta za javne nabavke naručioca u prethodnoj godini.

Ovlašćena lica su obrazložila da je do prekoračenja došlo zbog toga što u određenim slučajevima nije moguće sprovesti proceduru javne nabavke, osim neposrednim sporazumom. Zbog žalbe u postuku za nabavku usluga osiguranja imovine i lica, koju je Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki odbila kao neosnovanu, i zakonske obaveze kontinuiranog osiguranja imovine i lica, izvršeno je plaćanje u iznosu od 5.353,65€, koje je ušlo u iznos neposrednog sporazuma. Takođe, u cilju obezbjeđenja neophodnih uslova za nesmetano funcionisanje Fonda, izvršena je nabavka uglja u iznosu od 3.197,78€ i prikazana kao neposredni sporazum, iako je Fond u dva navrata pokretao postupak nabavke uglja šopingom i kao jedini ponuđač u oba

postupka ponudu je dostavio Rudnik uglja AD Pljevlja, čije su ponude odbijene kao neispravne. Zbog zakonskih najasnoća u neposredni sporazum uključene su nabavke i to: pretplata na Službeni list Crne Gore u iznosu od 4.585,00€ i pretplata na dnevne novine 2.894,40€, troškovi noćenja po osnovu službenih putovanja, javni oglasi Fonda u dnevnoj štampi i sl.

Preporuka: Preporučuje se da Fond PIO poštuje zakonski limit za nabavke putem neposrednog sporazuma, propisan članom 30, stav 2, Zakona o javnim nabavkama.

6. MATIČNA EVIDENCIJA PIO OSIGURANJA

Matična evidencija uplaćenog penzijskog i invalidskog osiguranja, koja čini osnov za određivanje visine penzije je neažurna zbog problema prenosa i preuzimanja podataka o uplaćenom PIO osiguranju sa IT sistema Poreske uprave na IT sistem Fonda PIO.

U skladu sa Zakonom o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja („Službeni list RCG“ broj 29/05 i „Službeni list CG“ broj 73/10, 75/10 i 40/11), a na osnovu Protokola o razmjeni podataka u UCG sistemu, koji je u januaru 2010. godine potpisala Poreska uprava sa državnim fondovima, Poreska uprava je u obavezi da na osnovu podataka iz svoje evidencije, u posebnom formatu Fondu PIO dostavlja podatke o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada i visini uplaćenog doprinosa za PIO, odnosno elektronsku M4 prijavu. Primjena Protokola nije zaživjela.

Potrebno je postojeće stanje hitno prevazići i u skladu sa Zakonom o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja i Protokolom o razmjeni podataka u UCG sistemu, uspostaviti direktnu elektronsku razmjenu podataka između informacionih sistema Poreske uprave i Fonda PIO za potrebe matične evidencije Fonda PIO.

7. SISTEM UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA I UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Unutrašnja revizija je organizaciono uspostavljena, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji: broj (023-374/2013-2 od 08-07-2013. godine), u Sektoru za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i unutrašnju reviziju. Naziv jedinice za unutrašnju reviziju je Odsjek za unutrašnju reviziju.

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u Odsjeku za unutrašnju reviziju sistematizovana su 4, a popunjena su 2 radna mjesta.
U skladu sa članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola jedinica za unutrašnju reviziju ne može imati manje od tri unutrašnja revizora zajedno sa rukovodiocem za unutrašnju reviziju. Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju ne može da bude istovremeno pomoćnik direktora jer je to suprotno odredbama člana 20 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola.

Potrebno je popuniti sistematizovana radna mjesta, shodno odredbama člana 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru. Shodno članu 20 Zakona jedinica za unutrašnju reviziju mora biti funkcionalno i organizaciono odvojena od drugih organizacionih jedinica subjekta.

Fond PIO, kao subjekat revizije, u skladu sa članom 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, dužan je da u roku od 6 mjeseci izvijesti DRI o preduzetim radnjama po datim preporukama.

Rukovodilac Kolegijuma

Radule Žurić – član Senata

UVOD

Državna revizorska institucija izvršila je u 2015. godini reviziju finansijskih izvještaja Republičkog Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2014. godinu, a ove godine je izvršila reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu.

Razlozi zbog kojih je predviđena revizija **Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore** u Godišnjem planu revizija DRI za 2017. godinu su sledeći:

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu je predložena iz razloga što je **posebna** revizija DRI u Fondu PIO izvršena 2008. godine, što predstavlja dug period od kako DRI nije vršila sveobuhvatnu reviziju Fonda PIO.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu ("Službeni list Crne Gore", br. 079/15 od 31.12.2015.) za Fond PIO u 2016. godini planirano je **420.168.880,66, a rebalansom budžeta povećano na 444.268.880,66€** (Službeni list Crne Gore", br. 073/16 od 25.11.2016.)**.** Naime budžet je povećan za 24,1 milion €, a odnosilo se na povećanje sredstava za prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja. Isto tako, poslovanje Fonda PIO bitno utiče na najosjetljiviju populaciju stanovništva, pa samim tim zaslužuje posebnu pažnju.

Broj korisnika prava iz oblasti penzionog i invalidskog osiguranja je u stalnom porastu tako da i u 2016-oj godini, zajedno sa korisnicima iz inostranstva, imamo 124.344 (avgust) korisnika prava (na kraju 2010. godine bilo je 113.402 korisnika prava, dok je na kraju 2007. godine bilo 110.694).

Finansiranje Fonda PIO vrši se iz doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje kao izvornog prihoda, koji je nedovoljan, opštih prihoda bužeta Crne Gore i drugih dotacija. Godinama Fond PIO ima nedovoljne izvorne prihode pa država negativnu razliku-deficit Fonda PIO pokriva iz opštih prihoda bužeta.

Tabelom su prikazani doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, prava iz PIO i nedostajuća sredstva iz izvornih prihoda za finansiranje penzija, koja iznose od 162 do 114 miliona u periodu 2012-2016 godine.

GODINA	*DOPRINOSI PIO*	*PRAVA IZ PIO*	*BUDZET PIO*	*RAZLIKA PRAVA I DOPRINOSA ZA PIO (3-2)*	*RAZLIKA BUDZETA I DOPRINOSA ZA PIO (4-2)*
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
2012	*216.501.675,27*	*378.962.096,59*	*383.239.611,47*	*162.460.421,32*	*166.737.936,20*
2013	*241.949.355,73*	*383.189.899,52*	*387.554.381,80*	*141.240.543,79*	*145.605.026,07*
2014	*270.120.228,04*	*384.390.842,85*	*389.196.302,23*	*114.270.614,81*	*119.076.074,19*
2015	*264.099.239,14*	*387.038.896,73*	*392.325.121,35*	*122.939.657,59*	*128.225.882,21*
2016	273.580.923,35	*390.815.475,43*	*397.032.594,39*	*117.234.552,08*	*123.451.671,04*

Napomena: Podaci u tabeli preuzeti su iz završnih računa budžeta za konkretne godine.

Cilj revizije je izricanje mišljenja o finansijskim iskazima završnog računa Fonda PIO Crne Gore za 2016. godinu, tj. da li daju istinitu i objektivnu sliku po svim bitnim pitanjima poslovanja. To znači ispitivanje finansijskih transakcija i odluka u vezi sa primicima i izdacima koji su Zakonom o budžetu za 2016. godinu planirani u iznosu od 420.168.880,66€, odnosno kroz rebalans povećani na 444.268.880,66€ (poslije preusmjeravanja budžet Fonda PIO iznosio je 405.125.508,45€), kao i provjera da li su odnosne transakcije izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svrhe.

Revizija je zahtijevala i ponovnu ocjenu informacionog sistema Fonda PIO, s obzirom da je Fond PIO bio jedan od subjekata revizije presjeka javnih nabavki u oblasti informacionih tehnologija u 2008. godini, koja je vršena 2009. godine.

Revizija je obuhvatila provjeru i ocjenu organizacije Fonda PIO, ocjenu unutrašnjih akata, ocjenu funkcionisanja sistema internih kontrola, ocjenu informacionog sistema, ocjenu imovine i finansijskog stanja, ocjenu izvora finansiranja i provjeru evidencija uplaćenog osiguranja i izvršenja rashoda Fonda PIO za 2016. godinu, kontrolu finansijskih transakcija i njihovu dokumentovanost i ispravnost.

U postupku vršenja revizije, koristeći revizorsku metodu ispitivanja po slučajnom uzorku, posebna pažnja posvetila se prikupljanju dovoljno adekvatnih dokaza za izjašnjavanje o značajnim činjenicama koje se odnose na pravilnost (zakonitost) rada odgovornih lica kod subjekta revizije i objektivnosti prikazanih prihoda i rashoda u završnom računu Fonda PIO za 2016. godinu.

I REVIZIJA EKONOMIČNOSTI I PRAVILNOSTI

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu, sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl.list CG“, br.01/07 i 38/13)
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl.list RCG“, br. 28/04, 27/06, 78/06 i („Sl.list CG“, br.17/07, 73/10, 40/11, 31/14);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata, Interno br. 06-23/16 od 14. decembra 2016. godine;
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI broj 40113-03-143, od 23. januara 2017. godine.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl.list CG“, br.03/15),
- Upustvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti (Sl. list br. 07/15), i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI-nivo III).

Revizija Fonda je vršena u skladu sa Međunarodnim standardima revizje (ISSAI-nivo III), što znači da je revizija planirana i sprovedena na način koji omogućava da se u razumnoj mjeri uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže značajne materijalno pogrešne tvrdnje i da su finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima.

2. PREDMET I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su Godišnji finansijski izvještaji Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja za 2016. godinu. Predmet revizije su i izvori finansiranja i izdaci Stručne službe Fonda.
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja vodio je, do kraja godine, poslovne knjige u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Republike, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština („Službeni list RCG“, br. 35/2005, 37/2005, 81/2005 i “Službeni list CG,“ br. 2/2013). Novi Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. List CG“ br.72/16) stupio je na snagu 11. novembra 2016. godine.

Pravilnikom o načinu pripreme, sastavljanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, vanbudžetskih fondova i jedinica lokalne samouprave (“Sl. list CG” br. 23/14) Fond penzijskog i invalidskog osiguranja je u obavezi da Ministarstvu finansija dostavi godišnje finansijske izvještaje na obrascima 3 i 5, a to su:

1. Izvještaj o novčanim tokovima III, i
2. Izvještaj o neizmirenim obavezama.

Sistem evidencije Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja zasniva se na gotovinskoj osnovi, prema kojoj se evidencija transakcija ili događaja vrši u momentu prijema ili isplate gotovine. U poslovnim knjigama Fonda PIO evidentira se nefinansijska imovina, finansijska imovina, obaveze, kapital i utvrđivanje rezultata poslovanja, primici i izdaci.
Budžet Fonda PIO se planira i izvršava na jedinstven način u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i računima dodijeljenim po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji.

3. CILJEVI REVIZIJE

Cilj revizije je izricanje mišljenja o istinitosti i vjerodostojnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti (zakonitosti) transakcija o kojima ti izvještaji izvještavaju.

- Prvi cilj je izricanje mišljenja o istinitosti i vjerodostojnosti finansijskih izvještaja, što podrazumijeva pravilnost podataka iskazanih u istim.
- Drugi cilj je pravilnost poslovanja, što znači ispitivanje finansijskih transakcija i odluka u vezi sa primicima i izdacima, radi utvrđivanja da li su odnosne transakcije izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svrhe.

4. PRAVILNOST FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Revizijom je potrebno bilo utvrditi da li su finansijski izvještaji u skladu sa važećim propisima u Crnoj Gori, koji se odnose na budžet i državne fondove i u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor. Kao pravilne transakcije u okviru revizije finansijskih izvještaja, smatrali smo one transakcije koje zadovoljavaju posebne ciljeve revizije:

- **Potpunost** – Da su sve finansijske transakcije, koje su stvarno nastale, evidentirane,
- **Tačnos**t – Poslovni događaji su evidentirani u tačnom iznosu,
- **Vremenski presjek** – Poslovni događaji su evidentirani u vremenu u kojem su nastali,
- **Vrednovanje** – Sredstva i obaveze su pravilno vrednovane i imaju svoju knjigovodstvenu vrijednost,
- **Objelodanjivanje** – Da su poslovne promjene uvrštene u finansijske iskaze.

5. DJELATNOST I ORGANIZACIJA SUBJEKTA REVIZIJE

5.1 Djelatnost subjekta revizije

Shodno Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, Fond je institucija koja vrši javna ovlašćenja prilikom rješavanja o pravima i obavezama iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Osnovne funkcije Fonda su: efikasno, racionalno i zakonito ostvarivanje prava iz PIO, obračun i isplata prava u nacionalnom pravu i primjenom međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju; utvrđivanje postojanja i uzroka invalidnosti i tjelesnog oštećenja; pružanje stručne pomoći pri ostvarivanju prava; donošenje nacrta budžeta Fonda; vođenje evidencije i analiza podataka o osiguranicima i korisnicima prava; vođenje evidencije i analiza podataka o zaradama, odnosno osnovicama osiguranja na koje su uplaćeni doprinosi, kao i preduzimanje mjera za utvrđivanje njihove ispravnosti; vođenje evidencije o visini uplaćenog doprinosa za osiguranike, kao i o visini penzija; organizovanje poslova za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja i obezbjeđenje informatičke tehnologije na zakonom propisan način.

Republički fond penzijskog i invalidskog osiguranja, čiji je osnivač Vlada Republike Crne Gore, osnovan je Aktom o osnivanju, tj. na bazi Odluke Skupštine RCG br. 3677 od 18. XI. 1991. godine, a upisan u sudski registar kod Privrednog suda u Podgorici 7.I.1992. godine.

Do 1981. godine njegov naziv bio je Zajednička služba SIZ-a penzijskog i invalidskog osiguranja radnika Crne Gore i SIZ-a zdravstvene djelatnosti radnika i zemljoradnika Crne Gore, a od 1981. do osnivanja Republičkog Fonda PIO, Samoupravna interesna zajednica penzijskog i invalidskog osiguranja. Prvobitno se nazivao Republički zavod za socijalno osiguranje.

Fond PIO je javni fond koji je osnovan u cilju efikasnog finansiranja unapređenja sistema penzijskog i invalidskog osiguranja. Registrovan je u Centralnom registru Privrednog suda u Podgorici 16.05.2005. godine pod nazivom Republički fond penzijskog i invalidskog osiguranja pod registarskim brojem 8 / 0015542 / 001, kao ustanova, u skladu sa odredbama Zakona o

privrednim društvima (Sl.list RCG br. 6/02). Fond PIO se do 2010. godine tretirao kao vanbudžetski fond, što znači da primici i izdaci Fonda nijesu bili uključeni u Konsolidovani račun trezora i nijesu bili sastavni dio budžeta Države. U skladu sa Zakonom o budžetu („Sl.list RCG“, br. 40/01, 44/01,71/05 , „Sl.list Crne Gore“ br.12/07) vanbudžetski fondovi su bili državni fondovi, čiji prihodi imaju tretman namjenskih prihoda (kojima se finansira javna potrošnja i kojima je zakonom unaprijed utvrđena namjena) koji služe za finansiranje rashoda fondova, **a nedostajuća sredstva su se obezbjeđivala iz opštih prihoda budžeta – transferi fondovima**.

U skladu sa članom 61a, stav treći, Zakona o budžetu ("Službeni list RCG", br. 40/01 i 71/05 i "Službeni list CG", br. 12/07, 53/09 i 49/10). **Fond PIO je od 01.01.2010. godine uključen u Konsolidovani račun Državnog trezora u okviru razdjela 60101.**

Fond PIO je obavezan da se stara da osiguranici i korisnici prava ostvaruju svoja prava zakonito, blagovremeno i efikasno. Fond odlučuje o zahtjevima za ostvarivanje i sprovođenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, ostvaruje saradnju sa drugim zajednicama penzijskog i invalidskog osiguranja, vrši druge poslove utvrđene Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju (u nastavku: Zakon o PIO), Statutom i drugim opštim aktima Fonda.

Zakonom o PIO je otpočela reforma sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, kroz uvođenje **višestubnog sistema penzijskog i invalidskog osiguranja**, tako da penzijsko i invalidsko osiguranje u Crnoj Gori obuhvata:

1) obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja;
2) obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje;
3) dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje.

Zakonom o PIO uređuje se obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja.

Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju uređuje se obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja, dok penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje i dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje uredjeno je posebnim zakonom.

Obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem, na osnovu tekućeg finansiranja, osiguranicima se, po osnovu rada, zavisno od dužine ulaganja i visine osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, uz primjenu načela uzajamnosti i solidarnosti, obezbjeđuju prava za slučaj starosti, invalidnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih porodica pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Rad Fonda je javan. Fond o svom radu najmanje jedan put godišnje izvještava Vladu (član 115 Zakona o PIO).

Fond je organizovan kao jedinstvena i funkcionalna cjelina koja ima organe: **Upravni odbor, direktora i Stručnu službu.**

Stručna služba Fonda vrši administrativno-stručne poslove. Poslovi Stručne službe obavljaju se u Centrali i područnim jedinicama Fonda. Centrala Fonda je u Podgorici. Područne jedinice obavljaju djelatnost na određenoj teritoriji, koja obuhvata jednu ili više susjednih opština. Područne jedinice obavljaju svoje poslove i u kancelarijama.

Fond je organizacija koja vrši javna ovlašćenja prilikom rješavanja o pravima i obavezama iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond ima svojstvo pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim Zakonom o penzijsko invalidskom osiguranju (Sl. list RCG br.54/03…Sl. list CG br.55/16) i Statutom Fonda (Sl. List CG br 34/09,17/11 i 31/14).

Fond obavlja svoju djelatnost i učestvuje u pravnom prometu pod nazivom: Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore.

Skraćeni naziv Fonda je: Fond PIO CG.

Sjedište Fonda je u Podgorici, Bulevar Ivana Crnojevića broj 64.

Fond obavlja sledeće poslove:

- obezbjeđuje efikasno, racionalno i zakonito ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i pruža stručnu pomoć pri ostvarivanju prava;
- vodi evidenciju o osiguranicima i korisnicima, u skladu sa ovim zakonom i Statutom;
- vodi evidenciju o zaradama, odnosno osnovicama osiguranja na koje su uplaćeni doprinosi, o visini uplaćenog doprinosa za osiguranika, kao i o isplaćenim penzijama;
- obezbjeđuje sprovođenje međunarodnih ugovora o penzijskom i invalidskom osiguranju;
- preduzima mjere za redovnu naplatu prihoda Fonda;
- organizuje poslove za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja i u tu svrhu obezbjeđuje informatičke tehnologije;
- donosi opšte akte u skladu sa zakonom i Statutom;
- obavlja druge poslove u vezi sa sprovođenjem i ostvarivanjem prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u skladu sa zakonom i Statutom.

Fond ima **Statut**, kojim se uređuje:

1) organizacija Fonda;
2) prava, obaveze i odgovornost organa upravljanja;
3) druga pitanja od značaja za rad Fonda.

Statut donosi Upravni odbor Fonda. Saglasnost na Statut daje Vlada. Statut je objavljen u "Službenom listu Crne Gore".

Fond je donio sljedeća podzakonska akta:

- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta stručne službe Fonda PIO Crne Gore;
- Pravilnik o kancelarijskom i arhivskom poslovanju Fonda PIO;
- Pravilnik o poslovnoj tajni Fonda PIO;
- Pravilnik o zaštiti na radu Fonda PIO;
- Pravilnik o korišćenju službenih vozila Fonda PIO;
- Pravilnik o korišćenju sredstava reprezentacije Fonda PIO;
- Uputstvo o finansijskom izvještavanju;
- Uputstvo za sprovođenje javnih nabavki Fonda PIO;
- Uputstvo o načinu evidentiranja namjenskih prihoda;
- Uputstvo o načinu načinu pripreme i obračunu zarada;
- Uputstvo o blagajničkom poslovanju;
- Uputstvo o načinu vođenja evidencije popisa imovine;
- Uputstvo o postupku ostvarivanja i obračuna prava iz oblasti PIO;
- Uputstvo o isplati penzija i drugih prava;
- Uputstvo o pristupu korišćenju i sigurnosti računskog sistema Fonda PIO;
- Procedura za pripremu nacrta budžeta Fonda PIO;
- Etički kodeks službenika Fonda PIO;
- Vodič za pristup informacijama u posjedu Fonda PIO;
- Kućni red;
- Uputstvo o radu prijavnice;
- Uputstvo o načinu evidentiranja prisutnosti na radu zaposlenih u Stručnoj službi Fonda;
- Odluka o načinu evidentiranja prisutnosti na radu;
- Odluka o pravu na naknadu troškova korišćenja mobilnih telefona u službene svrhe, i
- Odluke i druga akta.

Upravni odbor Fonda:

1) donosi opšte akte u skladu sa zakonom;
2) donosi godišnji plan rada Fonda;
3) odlučuje o poslovanju Fonda;
4) donosi akte o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod, u skladu sa ovim zakonom;
5) odlučuje o drugim pitanjima i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

Predsjednik Upravnog odbora Fonda je Jovo Pajović.

Odlučivanje i način rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Upravnog odbora Fonda uređeno je Statutom Fonda i Poslovnikom o radu.

Direktor Fonda:

1) organizuje rad i poslovanje Fonda;
2) predstavlja i zastupa Fond i odgovoran je za zakonitost rada;
3) izvršava odluke Upravnog odbora;
4) predlaže opšti akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
5) rukovodi radom stručne službe;
6) vrši i druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

Direktor Fonda PIO je Dušan Perović.

Direktora Fonda imenuje i razrješava Vlada, na predlog ministarstva nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Direktor Fonda se imenuje na period od četiri godine.

Radi obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Fond ima jedinstvenu stručnu službu.

Stručna služba Fonda organizuje se na način koji obezbjeđuje efikasno obavljanje djelatnosti Fonda i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Fonda vrši organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u skladu sa zakonom.

5.2 Organizacija i kadrovska evidencija

Rukovođenje Fondom je jedinstveno i centralizovano.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizacija radnih mjesta Stručne službe Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore utvrđene su organizacione jedinice i njihov djelokrug, radna mjesta i zapošljavanje pripravnika.
U cilju obezbjeđenja neposrednog, efikasnog, racionalnog i zakonitog ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i obavljanja poslova sprovođenja osiguranja, u Fondu se na funkcionalnom i teritorijalnom principu obrazuje jedinstvena Stručna služba, koju čine:

- Centralna služba u Podgorici i
- Područne jedinice.

Organizacione jedinice Fonda PIO su:

1. **Sektor za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja**
2. **Sektor za medicinsko vještačenje iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja**
3. **Sektor za obračun, isplatu prava i računovodstvene poslove iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja**
4. **Sektor za normativno-pravne poslove, poslove pružanja stručne pomoći organizacijama penzionera i ljudske resurse**
5. **Sektor za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i unutrašnju reviziju**

6. **Sektor za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja**
7. **Služba za poslove organa upravljanja i odnose s javnošću**
8. **Služba za finansijske poslove, i**
9. **Služba za opšte poslove**

5.3 Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Fonda PIO donijela je Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 18 jula 2013. godine.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Fonda PIO CG sistematizovana su radna mjesta za 272 izvršilaca.

Ukupno zaposlenih u 2015. godini bio je 201, od čega na neodredjeno 195, a odredjeno 6.

Po osnovu ugovora o djelu 23, ugovor o djelu-ljekari 9 i 4 pripravnika.

Novi Pravilnik donijet je 21. januara 2016. godine, kojim je za izvršenje poslova iz djelokruga rada Fonda sistematizovano i utvrdjeno 283 službenička i namještenička mjesta, sa sljedećom kvalifikacionom strukturom:

- VSS/VŠS: .....178 izvršilaca
- SSS/KV/VKV: .....92 izvršilaca
- OŠ: .....13 izvršilaca

Broj zaposlenih na 31. decembar 2016. godine je 201 izvršilac, čija je kvalifikaciona struktura sledeća:

	Sistematizovano	Stvarno
VSS/VŠS	178	127
SSS	92	72
KV /NKV	13	2
UKUPNO:	283	201

Dokaz: Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Fonda PIO CG, pregled broja zaposlenih po sistematizaciji i stvarno stanje, pregled zaposlenih po kvalifikacionoj strukturi i spisak zaposlenih za isplatu zarada za decembar 2016. godine.

6. RAČUNOVODSTVENI SISTEM

Evidentiranje poslovnih događaja temelji se na zakonskim propisima i računovodstvenim standardima primjenom gotovinskog načela u evidentiranju primitaka i izdataka, kao i primjenom modifikovanog načela u evidentiranju imovine, obaveza i potraživanja.

U skladu sa propisima postavljen je sistem budžetskog računovodstva i okvir finansijskog izvještavanja. Fond PIO je blagovremeno obezbijedio da se primici i izdaci, obaveze, kao i potraživanja, stanje imovine i dr. u poslovnim knjigama evidentiraju po klasi, grupi i sintetici u skladu sa Pravilnikom. Sistem vođenja budžetskog računovodstva i izvještavanja daju pouzdanu

osnovu za upravljanje budžetom i postizanje finansijske odgovornosti u donošenju odluka i poslovnih politika.

Kartonom deponovanih potpisa, novčanim sredstvima odobrenim Budžetom, za račun broj: 601012481, raspolažu lica ovlašćena za punovažno potpisivanje uz upotrebu pečata: **Dušan Perović, Stanimirka Mijović, Persida Kažić, Milena Kojović i Ljiljana Radulović.**

Prema aktu br. 03-538 od 15.02.2010. godine, raspored službenika za finansije je sledeći:

Službenici za finansije za odobravanje su:

1) **Dušan Perović**, direktor Fonda PIO Crne Gore i **glavni službenik za finansije,**

Službenik za finansije za ovjeravanje je:

1) **Stanimirka Mijović**, pomoćnik direktora u sektoru za obračun i isplatu prava i računovodstvene poslove u oblasti PIO
2) **Persida Kažić, načelnik službe za finasijske poslove**
3) **Milena Kojović**, načelnik odsjeka za računovodstvo
4) **Ljiljana Radulović**, samostalni savjetnik

7. FINANSIRANJE

Penzijsko i invalidsko osiguranje finansira se iz:

1) doprinosa;
2) drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Drugi izvori sredstava iz kojih se finansira penzijsko i invalidsko osiguranje su:

1) prihodi od imovine kojom raspolaže Fond;
2) prihodi od organizacija za penzijsko i invalidsko osiguranje kod kojih je navršen dio staža osiguranja;
3) prihodi od subvencija i dotacija;
4) prihodi od finansijskih ulaganja, dividendi i kamata;
5) drugi izvori.

Shodno članu 7. Zakona o PIO, sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.
Za obaveze Fonda za ostvarivanje prava iz PIO osiguranja garantuje Crna Gora.

Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje uvedeni su doprinosi za finansiranje obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i osiguranja od nezaposlenosti.

Doprinosi za socijalno osiguranje su:

1) doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje,
2) doprinosi za zdravstveno osiguranje,
3) doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti.

Doprinose plaćaju:

1) osiguranici,
2) poslodavci i
3) drugi obveznici.

Obveznici doprinosa za socijalno osiguranje su osiguranici utvrđeni propisima kojima se uređuju pojedine vrste socijalnog osiguranja, i to:

1) zaposleni i druga lica koja u skladu sa propisima o radnim odnosima ostvaruju zaradu, odnosno platu, odnosno naknade i izabrana ili imenovana lica ako za svoj rad primaju platu, odnosno naknadu;
2) fizička lica koja u skladu sa zakonom samostalno obavljaju privrednu i drugu djelatnost kao osnovno zanimanje (u daljem tekstu: preduzetnici), nezavisno od toga da li su po drugom osnovu osigurani.

Obveznik doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje je fizičko lice koje ima svojstvo zemljoradnika po propisima iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, a nije starije od 65 godina.

Doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje ne plaćaju obveznici, koji su penzionisani kao samostalni umjetnici i zemljoradnici ako i dalje nastave da obavljaju te djelatnosti.

Stope doprinosa za obavezno socijalno osiguranje su proporcionalne.

Doprinosi iz zakona prihodi su Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, Fonda za zdravstvo i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

7.1 Osnovice doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje

Osnovicu za obračunavanje i plaćanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje čini: bruto zarada zaposlenog, pri čemu osnovica ne može biti niža od najniže mjesečne osnovice doprinosa, naknada za rad u odboru direktora, odnosno upravnom odboru, novčana naknada koju primaju ta lica prema zakonima koji uređuju rad i zapošljavanje. Za obveznike koji plaćaju porez u godišnjem paušalnom iznosu, osnovicu čini oporezivi dohodak utvrđen u skladu sa zakonom i drugim propisima kojima se uređuje porez na dohodak fizičkih lica, a za obveznike koji porez plaćaju po stvarnom dohotku, osnovica se utvrđuje u zavisnosti od visine ostvarenog, odnosno planiranog godišnjeg prometa, kao i za druge specifične obveznike propisana je osnovica.

Stope doprinosa po kojima se plaća doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje na propisanu osnovicu iznose: na teret poslodavca 5,5% i na teret osiguranika 15,0%, kao i stope koje plaća poslodavac, odnosno preduzetnik za rad sa uvećanim trajanjem.

Penzioneri plaćaju doprinos za zdravstveno osiguranje. Osnovica za obračun doprinosa je iznos penzije a plaćaju ga po stopi od 1%.

7.2 Oslobođenje od plaćanja doprinosa na lična primanja

Doprinosi se ne plaćaju na lična primanja fizičkih lica do iznosa određenog zakonom kojim se uređuje porez na dohodak fizičkih lica.

7.3 Povraćaj više plaćenog doprinosa

Obveznik doprinosa koji je sam platio doprinose, odnosno kome su u njegovo ime i u njegovu korist plaćeni doprinosi iz osnovice koja prelazi iznos najviše godišnje osnovice za kalendarsku godinu, ima pravo na povraćaj više plaćenih doprinosa.

Revizijom je sagledan broj obveznika koji su ostvarili pravo na povraćaj više plaćenog doprinosa, iznos sredstava po tom osnovu. Prema dokumentu Poreske uprave u 2016. godini izvršen je povraćaj više uplaćenih doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u ukupnom iznosu od 2.285.546,35 €, od toga doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje vraćeno je 1.494.040,65 €. U postupku revizije upoznati smo sa spiskom fizičkih lica kojima je izvršen povraćaj više plaćenih doprinosa u 2016. godini i prema raspoloživim podacima nijedan zaposleni u državnim organima nije ostvario ovo pravo u 2016. godini.

U pogledu utvrđivanja, kontrole i naplate doprinosa, rokova, kamate i zastare, osim zastare doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i drugih pitanja koja nijesu uređena zakonom o PIO, primjenjuje se zakon kojim je uređen poreski postupak.

8. PRIHODI FONDA PIO I EVIDENCIJA UPLAĆENOG DOPRINOSA PIO

8.1 Finansiranje Fonda PIO

U skladu sa članom 6 Zakona o PIO sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se iz doprinosa koje plaćaju osiguranici i poslodavci, dok u posebnim slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuje država, tj.**,** nedostajuća sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore iz opštih prihoda budžeta.

Fond PIO u svojoj glavnoj knjizi vodi evidenciju o ostvarenim prihodima po vrstama doprinosa i iz drugih izvora, koja se bazira na podacima koje dobija od Ministarstva finansija putem Izjave primaoca.

Pregled kretanja visine stope doprinosa za PIO za period 2007.-2017. godina:

Godina	Stopa doprinosa za PIO na teret zaposlenog	Stopa doprinosa za PIO na teret poslodavca	Ukupno
2007.	12,00%	9,60%	21,60%
2008.	12,00%	9,00%	21,00%
2009.	12,00%	8,50%	20,50%
2010.-2017.	15,00%	5,50%	20,50%

Stopa doprinosa za PIO za zadnjih osam godina se nije mijenjala i može se reći da je uticala da prihodi od doprinosa budu stabilni.

Pregled strukture sredstava Fonda PIO po izvorima finansiranja za period 2007.-2017. godina:

Godina	Doprinosi za PIO	Opšti prihodi budžeta	Ostali prihodi	Prihodi od rodaje imovine	Krediti	Ukupno budžet Fonda
2007	173.880.659,22	61.156.300,71	2.803.017,96	12.492.848,32	-	**250.332.826,21**
2008	214.625.144,08	68.391.453,52	3.777.805 ,44	1.593.878,43	157.882,26	**288.546.163,73**
2009	199.510.659,24	122.070.350,57	5.579.497,72	2.284.977,45	41.881.644,37	**371.327.129,55**
2010	234.125.736,44	99.850.838,52	2.200.837,26	0,00	0,00	**336.177.412,22**
2011	213.525.822,26	145.347.850,91	2.274.293,29	0,00	0,00	**361.147.966.46**
2012	216.508.233,86	164.064.669,16	2.669.943,93	0,00	0,00	**383.242.846,95**
2013	241.951.533,66	144.033.663,90	1.569.533,06	0,00	0,00	**387.554.730,62**
2014	270.284.439,79	117.828.250,69	1.083.611,75	0,00	0,00	**389.196.302,23**
2015	265.908.523,99	125.553.429,17	863.168,19	0,00	0,00	**392.325.121,35**
2016	273.580.923,35	122.363.525,99	1.088.145,05	0,00	0,00	**397.032.594,39**

Napomena: Fond PIO ističe pojašnjenje podataka datih u tabeli, u odnosu na tabelu datu na strani 10.[1]

Prihodi od doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u 2016. godini ostvareni su u iznosu od **273.580.923,35€,** što je za 2,89% ili 7,67 mil. € više u odnosu na uporedni period (2015. godine). Učešće prihoda od doprinosa u ukupnim primicima Fonda u 2016. godini je **68,91%,** što je za **1,13%** više u odnosu na uporedni period kada je iznosilo **67,78%.** Povećano učešće prihoda po osnovu doprinosa za PIO u finansiranju izdataka Fonda PIO rezultat je većeg ostvarenja doprinosa za PIO i sporijeg rasta rashoda po osnovu prava iz PIO.

Naplata i evidencija PIO osiguranja

Stupanjem na snagu Zakona o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa ("Sl. list RCG", br. 29/05 od 09.05.2005, "Sl. list Crne Gore", br. 73/10 od 10.12.2010, 75/10 od 21.12.2010, 40/11 od 08.08.2011) nadležnost za sistem izvještavanja i naplatu doprinosa, prenesena je sa fondova na Poresku upravu.

Kod Poreske uprave od 01.01.2011. godine na jedinstveni **uplatni račun poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje 820-30000-74 evidentiraju se uplate svih poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, tako i doprinosa za PIO, nastalih** kao obaveza poslije **01.01.2011. godine**. Poreski dužnici za **dužne poreze i doprinose** iz perioda prije **01.01.2011. godine, obavezni su da te zaostale obaveze i dalje uplaćuju na stare uplatne račune koji su i sada aktivni.**

Zakonom o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja propisana je obaveza uspostavljanja centralnog registra obveznika poreza na dohodak fizičkih lica, osiguranika obaveznog socijalnog osiguranja i sistem izvještavanja i zaštite podataka centralnog registra, kao i da ove poslove vrši posebna organizaciona jedinica Poreske uprave. Ovaj Zakon, u dijelu registracije, se primjenjuje od 01. marta 2010. godine.

[1] Po izjašnjenju subjekta revizije, podaci o ostvarenim doprinosima za penzijsko i invalidsko osiguranje prikazani u prethodnoj tabeli su podaci iskazani u poslovnim knjigama Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, na bazi podataka koje svakodnevno dostavlja Ministarstvo finansija–Državni trezor putem „Izjave primaoca“, koja je jedini dokument na osnovu kojeg se vodi evidencija o ostvarenim prihodima po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Takođe, Ministarstvo finansija–Državni trezor na zahtjev Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, radi usaglašavanja podataka, je dostavljao „Izjavu primaoca“ za period od 01.01. do 31.12. tekuće godine, koja je u potpunosti odgovarala podacima evidentiranim u poslovnim knjigama Fonda.

Razlika u podacim, prema informacijama Ministarstva finansija-Državnog trezor, proizilazi iz činjenice što je u prihodnom modulu, u okviru prihodnih računa iz nadležnosti Poreske uprave, vršeno preusmjeravanje sredstava po vrstama prihoda, prema instrukcijama Poreske uprave, a isto, iz tehničkih razloga, nije registrovano na „Izjavi primaoca“ koja je dostavljana Fondu.

Poreska uprava je uspostavlila vođenje centralnog registra obveznika poreza na dohodak fizičkih lica, obveznika doprinosa za obavezno socijalno osiguranje i osiguranika obaveznog socijalnog osiguranja. Podaci o poreskom dugu još uvijek sadrže obračunate poreze i doprinose za firme koje su likvidirane i odavno ne rade.

Informacioni sistem Poreske uprave ima analitičku evidenciju uplaćenog doprinosa za PIO po svim obveznicima uplate doprinosa i svim osiguranicima pojedinačno.

Ovlašćena lica Poreske uprave su potvrdila da Fond PIO kod Poreske uprave ima stalno na raspolaganju za preuzimanje sve podatke o uplaćenom doprinosu za PIO za sve obveznike i osiguranike, što se revizori uvjerili uvidom u evidencije Poreske uprave.

U Fondu PIO i Poreskoj upravi revizorima je predočen problem velikog poreskog duga u kojem najveći udio čine porez i doprinosi na dohodak fizičkih lica. Zbog nemogućnosti naplate, finansijske nediscipline i drugih razloga, poreski dug se stalno uvećavao.

Određeni broj poslodavaca vrši isplate neto zarada bez istovremene uplate poreza i doprinosa na dohodak fizičkih lica. Elektronskim putem šalju Poreskoj upravi popunjene izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima - IOPPD obrazac, kojim prijave isplaćene neto zarade i **obračunate a neuplaćene poreske obaveze** na zarade zaposlenih. Ovakva praksa je suprotna **članu 21 pod (1) Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje** ("Služ. list Crne Gore", br. 013/07, 079/08, 086/09,078/10, 040/11, 014/12, 062/13, 008/15 od 27.02.2015), koji glasi:

(1) Doprinos za obveznike iz člana 5 stav 1 tač. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9 i 10, člana 6 stav 1 tač. 1 do 7 i tač. 9, 10 i 11, člana 7 stav 1 tač. 1 do 8 i čl. 12, 13 i 16 ovog zakona **obračunava i uplaćuje poslodavac, odnosno isplatilac prihoda, prilikom isplate zarade, odnosno naknade zarade na teret osiguranika i poslodavca.**

Istim zakonom, su propisane kazne za suprotno postupanje.

Da bi se omogućila naplata neplaćenih poreskih obaveza, Vlada je Zaključkom broj: 08-264 od 19.02.2015. godine odobrila opštinama reprogram poreskog duga po osnovu poreza i doprinosa na zarade zaposlenih u opštinskim službama, javnim ustanovama i javnim opštinskim preduzećima sa stanjem na dan 31.12.2014. godine u iznosu od 89 miliona €. Od toga iznosa reprogramirano je 74,45 miliona na period od 20 godina i 14,6 miliona € na period od 5 godina.

Zakonom o reprogramu poreskog potraživanja ("Službeni list Crne Gore", br. 083/16 od 31.12.2016) odobren je reprogram poreskog duga poreskih dužnika u iznosu od oko 200 miliona € na rok od 5 godina.

Omogućavanje isplate neto zarada bez istovremene uplate **poreza** i doprinosa na dohodak fizičkih lica i odlaganje naplate **poreskog duga, u čijoj strukturi značajno učestvuje doprinos** za

penzijsko i invalidsko osiguranje, negativno utiče na stabilnost finansiranja **Fonda PIO** iz izvornih prihoda **i umanjuje ažurnost matične evidencije o uplaćenom PIO osiguranju po obveznicima uplate doprinosa i po osiguranicima pojedinačno.**
Fondu PIO za finansiranje svojih potreba zadnjih godina nedostaje u prosjeku oko 32% sredstava iz izvornih prihoda. Da bi se ostvarila finansijska stabilnost i održivost Fonda PIO, potrebno je uvesti strogu finansijsku disciplinu kod obračuna i isplata zarada u svim djelatnostima realnog i javnog sektora. Praksa isplata neto zarada bez istovremenog plaćanja poreza i doprinosa ne smije da se toleriše, jer se na taj način gomilaju dugovi i unutrašnji deficiti, što u velikoj mjeri ugrožava stabilnost javnih finansija u cjelini.

Preporučuje se da Poreska uprava i svi obveznici uplate poreza i doprinosa na lična primanja ubuduće striktno postupaju po zakonu.

8.2 Matična evidencija PIO osiguranja

U skladu sa Zakonom o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja („Službeni list RCG“ broj 29/05 i „Službeni list CG“ broj 73/10, 75/10 i 40/11), a na osnovu **Protokola o razmjeni podataka u UCG sistemu**, koji je u **januaru 2010. godine potpisala Poreska uprava sa državnim fondovima, Poreska uprava je u obavezi** da na osnovu podataka iz svoje evidencije, **u posebnom formatu** Fondu PIO dostavlja podatke o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada i visini uplaćenog doprinosa za PIO, odnosno **elektronsku M4 prijavu.**

Poreska uprava nije u mogućnosti da Fondu PIO, **na posebno propisanom formatu** dostavlja podatke o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada i visini uplaćenog doprinosa za PIO, odnosno **elektronsku M4 prijavu.** Stoga i dalje na osnovu **Uredbe o dostavljanju prijava podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade i naknade zarade koji služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visinu uplaćenog doprinosa Fondu PIO** („Službeni list CG“, broj 9/07), koja je donesena **kao privremeno rješenje, poreski obveznici dostavljaju Prijavu M4 Fondu PIO do stvaranja uslova za primjenu propisa** o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa. **Poreski obveznici** su u obavezi da do kraja aprila tekuće godine, dostave Fondu PIO **prijave M4** za prethodnu godinu, iz kojih se nakon kontrole uplate doprinosa, unose podaci u matičnu evidenciju Fonda.

Državni revizori su dobili na uvid prepisku Fonda PIO i Poreske uprave, **u kojoj direktor Poreske uprave svake godine obavještava direktora Fonda PIO da Poreska uprava još uvijek nije u mogućnosti da u posebnom formatu Fondu PIO dostavlja podatke o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada i visini uplaćenog doprinosa za PIO, odnosno elektronsku M4 prijavu za svakog osiguranika.** (na zahtjeve Fonda PIO dati su odgovori Poreske uprave: br. 03/1-5090/1-13 od 12.04.2013. godine; br. 03/1-499/2-14 od 23.01.2014. godine; br. 03/1-

1960/215 od 11.02.2015. godine; br. 03/1-19618/2-16 od 13.01.2016. godine i br. 03/1-962/2-17 od 20.01.2017. godine).

Državni revizori su izvršili uvid u podatke iz matične evidencije. Način sadašnjeg evidentiranja na osnovu Uredbe je dosta usporen jer se radi na stari način. Na poslovima matične evidencije uplaćenog doprinosa za PIO u Fondu PIO radi 26 lica i pored toga što bi IT sistem Fonda PIO doslednom primjenom Protokola o razmjeni podataka u UCG sistemu, trebao da sve podatke o uplaćenim doprinosima za PIO preuzima od Poreske uprave. Pomoćnik direktora za informatiku je informisao revizore da Fond PIO od Poreske uprave preko informacionog sistema ne dobija ni jedan finansijski podatak.

Potrebno je postojeće stanje hitno prevazići i u skladu sa Zakonom o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja („Službeni list RCG“ broj 29/05 i „Službeni list CG“ broj 73/10, 75/10 i 40/11), i Protokolom o razmjeni podataka u UCG sistemu, i uspostaviti direktnu elektronsku razmjenu podataka između Poreske uprave i Fonda PIO za potrebe matične evidencije.

9. IMOVINA

U skladu sa članom 13 stav 1 tačka 12 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola i u skladu sa Akconim planom za implementaciju finansijskog upravljanja i kontrola, u Fondu je doneseno Uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovne, br. 1181/7 od 25.09.2012. godine, po kome je izvršen popis imovine Fonda PIO.

Popisna komisija Fonda PIO je izvršila popis sredstava i izvora sredstava na dan 31.12.2016. godine.

Upravni odbor Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, na sjednici održanoj 28.02.2017. godine, donio je Odluku o usvajanju Izvještaja o izvršenom popisu sredstava i izvora sredstava na dan 31.12.2016. godine.

Obračun amortizacije izvršen je u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

9.1 Zemljište

Vrijednost zemljišta u poslovnim knjigama Fonda na dan 31.12.2016. godine iznosi 141.484,70€ i odnosi se na:

- zemljište u Maslinama, evidentirano u vrijednosti od 71.208,00€ (LN 2562 od 20.03.2017. godine), površine 464 m^2, svojina Fond PIO 1/1;

- zemljište na Žabljaku, evidentirano u vrijednosti od 6.630,00€ (LN 184 KO Žabljak i od 06.04.2017. godine), svojina 1/1 Udruženje penzionera, objekat je u vlasništvu sa udruženjem penzionera 1/2);
- zemljište u Bijelom Polju, u vrijednosti od 63.646,70€, (LN 381 od 20.03.2017.), vlasništvo Fond PIO 1/2 i Fond za zdavstveno osiguranje ½, površine 1.242 m.

9.2 Građevinski objekti

Sadašnja vrijednost građevinskih objekata u poslovnim knjigama Fonda na dan 31.12.2016. godine iznosi 4.328.273,96€. Strukturu građevinskih objekata čine:

- Centralna poslovna zgrada u Podgorici, sadašnje vrijednosti 2.267.295,74€ (LN br. 630 od 20.03.2017. godine, površine 1.648m^2, svojina 1/1 Fond PIO);
- Poslovna zgrada u Podgorici – Blok V , sadašnje vrijednosti 1.275.112,59€ (LN br. 742 od 20.03.2017. godine, površine 973m^2, svojina 1/1 Fond PIO);
- Objekat na Cetinju, sadašnje vrijednosti 30.497,34€ (LN 1190 Cetinje I od 20.03.2017. godine, površine 96 m^2 , susvojina 1/3 FOND PIO, i po 1/3 u vlasništvu dva fizička lica, površine 67 m^2);
- Građevinski objekat – odmaralište na Žabljaku, sadašnje vrijednosti 67.227,42€ (LN 184 KO Žabljak I od 06.04.2017. godine, površine 140 m^2, susvojina Fond PIO ½, i Udruženje penzionera Žabljak 1/2);
- Nepokretnost u Nikšiću, sadašnje vrijednosti od 295.824,64€ (LN 2803 od 20.03.2017. godine, svojina 1/1 Fond PIO), površine 376m^2 ;
- Poslovna zgrada u Beranama, sadašnje vrijednosti 123.005,97€ (LN 309 KO Berane od 20.03.2017. godine). Nepokretnost je u potkrovlju površine 216 m^2, svojina Fond PIO ;
- Nepokretnost u Bijelom Polju, sadašnje vrijednosti 219.762,24€ (LN 381 od 20.03.2017. godine, zgrada površine 336m^2 u osnovi, u suvlasništvu Fond PIO ½ i Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore 1/2). Poslovna zgrada odjeljenje u Beranama i Rožajama, sadašnje vrijednosti 703,02€ (LN 222 od 20.03.2017. godine, površine 22m^2, svojina Fond PIO 1/1);
- Stambeni prostor (potkrovlje), sadašnje vrijednosti 14.925,56€ i stambeni prostor (suteren), sadašnje vrijednosti 33.919,44€ (LN 2562 Podgorica II od 20.03.2017. godine, svojina FOND PIO 1/1)

9.3 Stambene zgrade i stanovi za službenike i penzionere

Sadašnja vrijednost stambenih zgrada i stanova je 395.819,73€.

U poslovnim knjigama evidentirana je 41 stambena jedinica.

Prema dostavljenim listovima nepokretnosti, uzorkom obuhvaćeni stanovi su u svojini Fonda PIO. Za određeni broj uzorkom obuhvaćenih stambenih jedinica nije dostavljen ugovor zaključen sa zaposlenima, odnosno korisnicima penzija, zbog čega se u postupku revizije nije moglo potvrditi da li uzorkom obuhvaćene stanove prema listovima nepokretnosti koriste lica koja su navedena kao korisnici stambenih jedinica.

9.4 Oprema

Oprema sadašnje vrijednosti od 624.811,35€, obuhvata:

- sredstva transporta, koja čine osam vozila, sadašnje vrijednosti 17.832,00€;
- kompjutersku opremu sadašnje vrijednosti 185.357,96€;
- kancelarijsku opremu sadašnje vrijednosti 69.491,91€;
- nematerijalna ulaganja sadašnje vrijednosti 335.784,82€;
- ostala materijalna ulaganja sadašnje vrijednosti 8.051,84€;
- i ostalu opremu sadašnje vrijednosti 8.292,82€.

Obračun amortizacije izvršen je u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

U postupku revizije konstatovano je da je subjekt revizije izvršio procjenu vrijednosti imovine, o čemu je sačinjen Izvještaj procjenjivača o procjeni nepokretnosti u vlasništvu Republičkog Fonda PIO, sačinjen 11.03.2008. godine, shodno Zakonu o državnoj imovini i zaključcima Skupštine Crne Gore.

Prema Rekapitulaciji vrijednosti nepokretnosti vlasništvo Republičkog Fonda PIO:

1. Nepokretnost u Nikšiću, procijenjena je u iznosu od 462.226,00€;
2. Nepokretnost u Beranama, procijenjena je u iznosu od 192.196,80€;
3. Nepokretnost u Bijelom Polju, procijenjena je u iznosu od 407.025,20€;
4. Nepokretnost u Žabljaku, procijenjena je u iznosu od 10.056,78€;
5. Nepokretnost u Podgorici:
    - 5.1 Upravna zgrada, procijenjena je u iznosu od 3.525.690,00€;
    - 5.2 Nepokretnost u Blok V, procijenjena je u iznosu od 1.992.363,45€;

Ukupna procijenjena vrijednost nepokretnosti je 6.589.558,23€.

9.5 Novčana sredstava na računima

Na računu Ministarstva finansija – Fond PIO kod Prve banke ad Podgorica, Fond PIO, ima sledeće devizne partije:

-INO plaćanje ME25535005200000031053 partija 00-520-0000031.0
-INO priliv ME25535005200000030277 partija 00-520-0000030.2

1) **INO priliv ME 25535005200000030277 partija: 00-520-0000030.2;**

Stanje novčanih sredstava na dan 31.12.2016. godine iznosi 3.555,64€. Dugovni promet ostvaren je u iznosu od 345.630,33€, potražni promet iznosio je 331.259,50€, dok je početno stanje iznosilo 17.926,47€.

Na računu INO priliva evidentiraju se sredstva od povraćaja neisplaćenih INO penzija kao i sredstva po osnovu preračunatih penzija (odštetni zahtjevi) po osnovu Međudržavnih sporazuma sa bivšim republikama. Sredstva koja se nalaze na računu INO priliva svakog mjeseca (Fond PIO zahtjev dostavlja banci) prenose se na račun 832-203-73.

2) **INO plaćanje ME25535005200000031053 partija: 00-520-0000031.0;**

Stanje novčanih sredstava na dan 31.12.2016. godine iznosi **0,00€**. Dugovni promet ostvaren je u iznosu od **9.686.591,09**€, potražni promet iznosio je **9.686.591,09**€, početno stanje iznosilo je 0,00€. Prema podacima dostavljenim od Fonda PIO sa ovog računa, iznos od 9.686.591,09€, odnosi se na prenose sredstava našim korisnicima penzija koji žive van Crne Gore, i to: u Makedoniji u iznosu od 223.569,64€; u Bosni u iznosu od 1.433.220,20€; u Hrvatskoj u iznosu od 1.376.938,95€; u Srbiji u iznosu od 6.325.781,58€; u Sloveniji u iznosu od 62.812,29€, obeštećenja u iznosu od 90.841,65€; za alimentacije u iznosu od 19.711,15€, a za obustave od penzija i ostalo u iznosu od 153.715,63€.

Preko računa za INO plaćanje vrše se isplate penzija našim korisnicima koji žive u bivšim republikama (Srbija, Makedonija, Slovenija, BIH i Hrvatska) kao i našim korisnicima van bivših republika na osnovu Konvencija o socijalnom osiguranju (Njemačka, Francuska, Italija, Holandija, Češka Republika, Austrija, Slovačka, Luksemburg).

U Fondu PIO, doneseno je Uputstvo br. 1181/12 od 10.10.2012. godine o isplati penzija i drugih prava, kojim se uređuje postupak isplate prava iz PIO poslije završenog unosa svih promjena koje se odnose na mjesec isplate, kao i izvršenih kontrola obračunatih prava iz PIO.

Stanje novčanih sredstava na dan 31.12.2016. godine, na računu Ministarstva - Fond PIO kod Prve banke ad Podgorica - podračun INO priliv ME 25535005200000030277 partija: 00-520-0000030.2, iznosi 3.555,64€.

9.6 Blagajna

Fond PIO je donio Uputstvo o blagajničkom poslovanju, br. 01-1181/5 od 25.09.2012. godine, u skladu sa članom 13 stav 1 tačka 12 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola i u skladu sa Akcionim planom za implementaciju finansijskog upravljanja i kontrola.

Revizijom je konstatovano da na računu blagajna početno stanje sredstava iznosi 0,00 €. Ukupno podignuta gotovina iznosi 40.675,00€, isplaćena 39.056,31€, a povraćaj sredstava na dan 29.12.2016. godine iznosi 1.618,69€, nakon čega stanje blagajne na dan 31.12.2016. godine iznosi 0,00€.

PROMET PREKO BLAGAJNE U 2016. GODINI				
MJESECI	**Osnov odliva**	**Priliv**	**Odliv**	**Saldo**
Januar	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji	3.000,00	703,00	2.297,00
Februar	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji		2.016,95	280,05
Mart	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji	5.500,00	4.720,90	1.059,15
April	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji	3.000,00	1.951,50	2.107,65
Maj	Troškovi dnev. za službena putovanja u inostranstvo 2.307,97 € i 1.396 € u zemlji	3.000,00	3.703,97	1.403,68
Jun	Troškovi dnev. za službena putovanja u inostranstvo 5.614,52 € i 2.643,55 € u zemlji	8.500,00	8.258,07	1.645,61
Jul	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji		1.642,85	2,76
Septembar	Troškovi dnev. za službena putovanja u inostranstvo 218,00 € i 3.590,1 € u zemlji, gorivo 244,00 € i ostale usluge 131,00 €	6.375,00	4.183,10	2.194,66
Oktobar	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji		2.179,00	15,66
Novembar	Troškovi dnev. za službena putovanja u inostranstvo 1.307,29 € i 4.522,53 € u zemlji	8.300,00	5.829,82	2.485,84
Decembar	Troškovi dnev. za službena putovanja u zemlji	3.000,00	3.867,15	**1.618,69**
	UKUPNO	**40.675,00**	**39.056,31**	**1.618,69**
30.12.2016	Povracaj sredstava iz blag. Na gl.rn.dr.trezora		**1618,69**	**0,00**

Prema podacima Fonda PIO, struktura izdataka po ekonomskoj klasifikaciji je sledeća: 4141 službena putovanja u iznosu od 38.681,31€, od čega za službena putovanja u zemlji opredijeljeno je 29.233,53€, a za službena putovanja u inostranstvu 9.447,78€, 4135 rashodi za gorivo u iznosu od 244,00€, 4149 ostale usluge u iznosu od 131,00€. Uzorkom obuhvaćene isplate preko blagajne, odnose se na isplate po osnovu službenih putovanja u zemlji i inostranstvu. U Fondu je doneseno Uputsvo o službenim putovanjima, br. 01-1181/8 od 25.09.2012. godine.

Preporučuje se, da nalozi za službena putovanja sadrže registarski broj vozila koje se koristi za potrebe službenog putovanja.

Preporučuje se, da se popisom sredstava i izvora sredstava obuhvati i popis novčanih sredstava: sredstava na podračunima kod poslovnih banaka i sredstava blagajne, kako je predviđeno tačkom 11 Uputstva o blagajničkom poslovanju.

9.7 Hartije od vrijednosti

U poslovnim knjigama Fonda, sadašnja vrijednost hartija od vrijednosti na dan 31.12.2016. godine, iskazana je u iznosu od **14.530.405,97€**, od čega se iznos od 13.629.005,23 € odnosi na hartije od vrijednosti evidentirane kod Centralne depozitarne agencije, a iznos od **901.400,74€** odnosi se na učešće u kapitalu kod PIO doo Ulcinj.

Nominalna vrijednost Hartija od vrijednosti usaglašena je sa Izvodom o stanju kod CDA na dan 31.12.2016. godine i iznosi **100.866.108,95€**

Ispravka vrijednosti Hartija od vrijednosti, u iznosu od, 87.237.103,72€, prikazana je u Izvještaju o naknadnom vrednovanju finansijskih sredstava hartija od vrijednosti (akcija u portfelju PIO), izvršena je u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti. Dodatna ispravka vrijednosti u iznosu od **754.748,13€**, odnosi se na ispravku učešća u kapitalu privrednih društava za koje postoje podaci da nemaju aktivno poslovanje, nakon čega ukupna ispravka vrijenosti iznosi **87.991.851,85€**.

Smanjenje vrijednosti hartija od vrijednosti, u iznosu od 4.771,00€, odnosi se na 4.771 obveznica ME0B160A1PGO, koje u skladu sa Odlukom o otkupu obveznica devizne štednje građana su dospijele u 2016. godine.

Stanje hartija od vrijednosti, na dan 31.12.2016. godine, u poslovnim knjigama Fonda, usaglašeno je sa stanjem prikazanim u Izvodu Centralne depozitarne agencije. Na bazi uzorka utvrđeno je da je ispravka vrijednosti izvršena u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti.

10. PRIPREMA I PLANIRANJE BUDŽETA

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu izdaci su planirani u iznosu od 420.168.880,66€, izmjenama Zakona o budžetu plan je uvećan za iznos od 24.100.000,00€ i iznosi 444.268.880,66€. Preusmjeravanjima sredstava tekući budžet je umanjen, i iznosi 405.125.508,45€, a izvršenje budžeta iznosi 397.032.594,39€**.**

U skladu sa članom 13 stav 1 tačka 12 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i na osnovu Akcionog plana za implementaciju finansijskog upravljanja i

kontrola, donesena je **Procedura za pripremu nacrta budžeta Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja.**

Upravni odbor Fonda, na sjednici održanoj 22.07.2015. godine, na predlog direktora Fonda, donio je Odluku o usvajanju Nacrta budžeta Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu, sa utvrđenim ukupnim obimom sredstava za finansiranje, u iznosu od 432.554.113,11€. Zakonom o budžetu Crne Gore za 2016. godinu i izmjenama zakona o budžetu, ukupna sredstva su planirana u iznosu od 444.268.880,66€.

Preusmjeravanjima sredstava, planirana sredstva su umanjena za iznos od 40.707.620,30€, od čega preusmjeravanjima u okviru Fonda PIO u iznosu od 1.564.248,09€, preusmjeravanjima drugim potrošačkim jedinicama u iznosu od 39.143.372,21€. Preusmjeravanja drugim potrošačkim jedinicama izvršena su u skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore i rješenjima Ministarstva finansija Crne Gore, i to: Ministarstvu rada i socijalnog staranja u iznosu od 33.600.000,00€, Ministarstvu saobraćaja i pomorstva u iznosu od 1.580.105,00€, Ministarstvu finansija u iznosu od 3.563.267,21€, Upravi za mlade i sport u iznosu od 400.000,00€. Presmjeravanja, na potrošačku jedinicu Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u iznosu od 33.600.000,00€, program: Socijalna, boračka i invalidska zaštita, a za potrebe isplate sredstava roditelju, staratelju - negovatelju lica koje je korisnik lične invalidnine i naknada po osnovu rođenja troje ili više djece i ostala prava iz oblasti socijalne zaštite.

U okviru sistema Fonda iznos od 239.248,09€, preusmjeren je u skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore.

Preusmjeravanja planiranih sredstava izvršena su u skladu sa članom 45 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

11. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

U skladu sa članom 4 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, dostavlja godišnje finansijske izvještaje Ministarstvu do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, na sledećim obrascima:

- Obrazac 3 - Izvještaj o novčanim tokovima III
- Obrazac 5 - Izvještaj o neizmirenim obavezama
- Obrazac 8 - Izjava o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine
- Obrazac 9 - Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske reserve

Shodno članu 9 Odluke o načinu izrade i sadržini programskog budžeta, dostavljen je Ministarstvu finansija Izvještaj o realizaciji programskog budžeta.

Odlukom br. 20 od 28.02.2017. godine Upravni odbor Fonda usvojio je Izvještaj o radu i Izvještaj o poslovanju, i to:

Obrazac 3 - Izvještaj o novčanim tokovima III:

Redni broj	Novčani tok - ekonomska klasifikacija	Plan	Izvršenje u 2015. godini	Izvršenje u 2016. godini	Index izvršeno/planiran
1	2	3	4	5	6
	PRIMICI				
1	**Tekući prihodi (1.1+1.2+1.3)**	**405.125.508,45**	**392.325.121,35**	**397.032.594,39**	**98,00**
1.1	Opšti prihodi	139.513.914,29	125.553.429,17	122.363.525,99	**87,71**
1.2	Namjenski prihodi	265.611.594,16	266.771.692,18	274.669.068,40	**103,41**
1.3	Sopstveni prihodi				
2	**Primici od otplate pozajmica i kredita**				
3	**Donacije**				
I	**Ukupno primici (1+2+3)**	**405.125.508,45**	**392.325.121,35**	**397.032.594,39**	**98,00**
	IZDACI				
4	**Tekući izdaci (4.1+4.2+4.3+4.4+4.5+4.6+4.7+4.8)**	**3.869.845,29**	**3.311.290,37**	**3.378.559,21**	**87,30**
4.1	Bruto zarade i doprinosi na teret	2.403.000,28	1.908.116,94	2.079.095,34	**86,52**
4.2	Ostala lična primanja	62.000,00	40.452,50	54.099,50	**87,26**
4.3	Rashodi za materijal	156.970,01	128.366,59	147.051,62	**93,68**
4.4	Rashodi za usluge	349.275,00	290.319,03	268.099,20	**76,76**
4.5	Tekuće održavanje	38.000,00	30.275,10	31.107,33	**81,86**
4.6	Kamate				
4.7	Renta	40.000,00	48.471,97	39.280,57	**98,20**
4.8	Subvencije	454.600,00	603.279,98	454.599,96	**100,00**
4.9	Ostali izdaci	366.000,00	262.008,26	305.225,69	**83,39**
5	**Transferi za socijalnu zaštitu (5.1+5.2+5.3+5.4+5.5)**	**398.726.415,07**	**387.038.896,73**	**390.815.475,43**	**98,02**
5.1	Prava iz oblasti socijalne zaštite				
5.2	Sredstva za tehnološke viškove				
5.3	Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog	398.726.415,07	387.038.896,73	390.815.475,43	**98,02**
5.4	Ostala prava iz oblasti zdravstvene				
5.5	Ostala prava iz oblasti zdravstvenog				
6	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**2.459.248,09**	**1.686.352,63**	**2.458.660,58**	**99,98**
7	**Kapitalni izdaci**	**70.000,00**	**55.753,36**	**36.954,27**	**52,79**
8	**Otplata garancija**				
9	**Otplata obaveza iz prethodnog perioda**	**0,00**	**232.828,26**	**342.944,90**	
10	**Rezerve**				
II	**Ukupno izdaci (4+5+6+7+8+9+10)**	**405.125.508,45**	**392.325.121,35**	**397.032.594,39**	**98,00**

Podaci prikazani u Obrascu 3 - Izvještaj o novčanim tokovima III, u skladu su sa podacima prikazanim u glavnoj knjizi Trezora i Završnom računu budžeta CG za 2016. godinu.

Obrazac 5 - Izvještaj o neizmirenim obavezama Fonda PIO:

IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA			2016
Redni broj	Opis	Stanje obaveza na dan 31.12.2015. godine	Stanje obaveza na dan 31.12.2016. godine
1	2	3	7
1	**Obaveze za tekuće izdatke (1.1+1.2+1.3)**	**254.444,15**	**255.971,49**
1.1	Obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca	213.146,73	213.146,73
1.2	Obaveze za ostala lična primanja		
1.3	Obaveze za ostale tekuće izdatke	41.297,42	42.824,76
2	**Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu**	**35.997.025,59**	**36.682.568,95**
3	**Obaveze za transfere institucijama, pojedincima i kreditima**	**7.514,00**	**7.514,00**
4	**Obaveze za kapitalne izdatke**		
5	**Obaveze po pozajmicama i kreditima**		
6	**Obaveze po osnovu otplate dugova**	**101.078.414,36**	**104.743.739,42**
7	**Obaveze iz rezervi**		
Stanje obaveza na kraju obračunskog perioda (1+2+3+4+5+6+7)		**137.337.398,10**	**141.689.793,86**

U procesu revizije, utvrđeno je da su podaci iskazani u obrascu 5 – Izvještaju o neizmirenim obavezama u skladu sa podacima prikazanim u poslovnim evidencijama Fonda i Uputstvom za popunjavanje izvještaja o neizmirenim obavezama.

Na osnovu člana 120. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, člana 11. Statuta Fonda PIO CG, Upravni odbor Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, na sjednici održanoj 28.02.2017. godine, donio je Odluku br. 19 od 28.02.2017. godine o usvajanju Izvještaja o izvršenom popisu obaveza i potraživanja Fonda PIO Crne Gore sa stanjem na dan 31.12.2016. godine.

Prema podacima iz poslovne evidencije Fonda, stanje obaveza na dan 31.12.2016. godine, iskazano je u iznosu od 141.689.794,36€ i usaglašeno je sa stanjem obaveza iskazanim u Izvještaju o izvršenom popisu

a) Obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca prikazane u tački 1.1 Izvještaja neizmirenim obavezama, u iznosu od 213.146,73€, odnose se na obaveze za poreze i doprinose, za isplatu razlike startnog dijela zarade za eriod 01.01.2011. godine do 09.09.2013. godine. Pravosnažnim i izvršnim rješenjem Agencije za mirno rješavanje radnih sporova broj 1-7993 od 22.12.2014. godine putem prinudne naplate izvršena je isplata razlike startnog dijela zarade za period 2011. i 2012. godina u neto iznosu od 220.166,01€, po tom osnovu izvršen je obračun poreza i doprinosa u iznosu od 146.224,50€, koji nijesu isplaćeni.

   Takođe, pravosnažnim i izvršnim rješenjem Agencije broj 1-1392 od 20.04.2015 godine, po istom osnovu putem prinudne naplate izvršena je isplata razlike startnog dijela zarade za period 01.01.-09.09.2013. godine u neto iznosu od 89.110,11 € i po tom osnovu izvršen obračun poreza i doprinosa u iznosu od 66.922,23€, koji nije isplaćen.

b) Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu, prikazane u tački 2 izvještaja o neizmirenim obavezama, u iznosu od 36.682.568,95€, obuhvataju: obaveze za penzije i doprinose za zdravstvenu zaštitu penzionera za decembar 2016. godine u ukupnom iznosu od 33.287.481,35€ i doprinose za zdravstvenu zaštitu penzionera i obračunate obaveze za penzije, za period januar-novembar 2016. godine, u ukupnom iznosu od 3.395.087,60€.[2]

c) Obaveze po osnovu otplate dugova, prikazane u tački 6 Izvještaja o neizmirenim obavezama, u iznosu od 104.743.739,42€, obuhvataju: obaveze prema Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje penzionera iz perioda 2001-2015 u iznosu od 104.637.598,11€, obaveze za neisplaćene penzije iz perioda 2014 i 2015 u iznosu od 12.763,26€, obaveze po sudskim rješenjima za poreze i dporinose u iznosu od 93.378,55€.

U okviru ukupnih obaveza Fonda iskazanih na da 31.12.2016. godine u iznosu od 141.689.793,86€, najznačajnije učešće imaju obaveze prema Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore u iznosu od 108.395.572.49€. Obaveze po osnovu doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera za period 2001-2016. godine, iznose 108.337.385,82€, obaveze po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje zaposlenih iznose 58.186,67€, kako je prikazano u sledećem pregledu:

Fond za zdravstveno osiguranje		
1.1	Dopr.za zdr.penz.2001-2010	86.810.624,92
1.2	Dopr.za zdr.penz.2011	3.354.714,01
1.3	Dopr.za zdr.penz.2012	3.575.456,42
1.4	Dopr.za zdr.penz.2013	3.602.854,19
1.5	Dopr.za zdr.penz.2014	3.635.006,89
1.6	Dopr.za zdr.penz.2015	3.658.941,68
1.7	Dop.za zdrav.zastitu penz I-XI-16	3.389.075,19
1.8	Dop. za zdrav.zastitu penz. XII-16	310.712,52
I	**Diopr. za zdr.osig. penzionera**	**108.337.385,82**
2.1	Obaveze za dop.ZDR na zarade-ZAP	39.729,67
2.2	Obaveze za dop.ZDR na zarade-POS	18.457,00
II	**Diopr. za zdr.osig. zaposlenih**	**58.186,67**
Ukupno: I+II		**108.395.572,49**

Obaveza prema Fondu za zdravstveno osiguranje, po osnovu doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera u periodu 2001-2016. godine, iznose 108.337.385,82€. Nije vršeno usaglašavanje stanja obaveza i potraživanja sa Fondom za zdravstveno osiguranje, te se preporučuje redovno usaglašavanje stanja obaveza i potraživanja sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore.

[2] Neizmirene penzije i obaveze prema Fondu za zdravstveno osiguranje CG prema Zakonu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Službeni list CG“, br. 013/07...008/15), u skladu sa čl. 6 stav 1 tač. 12 i 15.

Fond PIO godinama obračunava, a ne uplaćuje doprinos za obavezno zdravstveno osiguranje penzionera Fondu zdravstvenog osiguranja. S obzirom da se radi o dva javna Fonda, koji su kao potrošačke jedinice državnog budžeta uključeni u sistem Državnog trezora, potrebno je preispitati mogućnost da se dosadašnji dug riješi putem cesije u okviru konsolidacije završnog računa budžeta ili da se izmjenom zakona ukine obaveza iz člana 6, stav 1, tačka 16 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Obrazac 8 - Izjava o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine.

Potrošačke jedinice za neutrošena sredstva na računima za plaćanje prema inostranstvu, koja su evidentirana u glavnoj knjizi trezora kao izdatak, dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i izjavu o načinu utroška tih sredstava nakon isteka fiskalne godine na Obrascu 8 - Izjavi o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine. Fond PIO, na Obrascu 8 - Izjavi o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine, iskazao je da nije bilo utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine.

Obrazac 9 - Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve.

Potrošačke jedinice za utrošena sredstva tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve na Obrascu 9 - Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve.
Fond PIO, prema Obrascu 9 - Izvještaju o načinu utroška sredstava tekuće budžetske reserve, u fiskalnoj godini nije bilo utroška sredstava tekuće budžetske rezerve.

12. POTRAŽIVANJA

Potraživanja Fonda PIO na dan 31.12.2016. godine, iznose 4.547.751,43€, sa potraživanjima od zaposlenih i korisnika penzija, u iznosu od 666.129,21€, ukupna potraživanja iznose 5.213.880,64€.
Prema podacima iz popisne liste na dan 31.12.2016. godine, struktura potraživanja je sledeća:

KONTO-KOMITENTA	NAZIV KOMITENTA	STANJE PO POPISU	STANJE PO KNJIGAMA
113-100-10028	AD Mlin Muharem Asović	14.450,00	14.450,00
113-100-10001	HTP Berane	14.000,00	14.000,00
UKUPNO I	**KRATKOROCNI KREDITI**	**28.450,00**	**28.450,00**
113-100-10045	Centar Igalo	34.849,78	34.849,78
113-100-10048	Ministarstvo rada	14.721,41	14.721,41
113-100-10050	Potraživanje za zakupninu poslovnog prost.	195.781,29	195.781,29
113-100-10056	Termoinžinjering	3.300,00	3.300,00
UKUPNO II	**OSTALA POTRAŽIVANJA**	**248.652,48**	**248.652,48**
113-100-10046	Potraživanje po čl. 15 zakona SRJ	6.643,57	6.643,57
113-100-10047	Potraživanje po čl. 15 zakona SRJ	3.258.777,17	3.258.777,17
113-100-10052	Potraživanje za civilna lica u Vojsci SRJ	604.957,07	604.957,07
UKUPNO III	**POTRAŽIVANJA OD FEDERACIJE**	**3.870.377,81**	**3.870.377,81**
113-700-10063	Butex-Rotex	12.266,78	12.266,78
UKUPNO IV	**POTRAŽ. ZA PROD. DIONICE**	**12.266,78**	**12.266,78**
113-500	Potraživanje za anulirane uputnice	198.284,36	198.284,36
113-100	Potraživanja od Invest. razvojnog fonda	189.720,00	189.720,00
UKUPNO V		**388.004,36**	**388.004,36**
UKUPNO I+II+III+IV+V		**4.547.751,43**	**4.547.751,43**

U Izvještaju o popisu, kao vanposlovna sredstva prikazana su i potraživanja za stambene kredite i za prodate stanova službenika u iznosu od 216.562,61€ i potraživanja za stambene kredite penzionera u iznosu od 449.566,60€, odnosno u ukupnom iznosu 666.129,21€. Ukupna potraživanja prikazana u Izvještaju o popisu iznose 5.213.880,64€, kako je prikazano u poslovnim knjigama.

Prema podacima iz poslovnih knjiga potraživanja Fonda PIO, na računu 113 pozajmice i krediti, iznose: p.s 5.234.634,50€, k.s 5.213.880,64€. Potraživanja se odnose na:

- Potraživanja u iznosu od 3.870.377,81€, iskazana su po osnovu potraživanja od Federacije, u skladu sa članom 15 Zakona SRJ, u iznosu od 6.643,57€, sa članom 15 Zakona SRJ u iznosu od 3.258.777,17€ i potraživanja za civilna lica u Vojsci SRJ u iznosu od 604.957,07€. Potraživanja će biti predmet posebnog usaglašavanja.
- Potraživanje od Termo inženjering-a, u iznosu od 3.300,00€, nastalo je u skladu sa Ugovorom br. 01-1476/8 od 16.04.2007. godine o kupoprodaji pokretne stvari u iznosu od 3.300,00€. **Potraživanje u iznosu od 3.300,00€ nije naplaćeno, a usled protoka vremena, u skladu sa članom 380 Zakona o obligacionim odnosima potraživanje iz 2007. godine je zastarjelo u trenutku vršenja revizije**; Prema analitičkoj kartici potraživanje potiče iz 2007. godine.
- Potraživanje za zakupninu poslovnog prostora u iznosu od 195.781,29€, odnosi se na Ugovor br. 01-68 od 08.01.1991. godine, zaključen između Saveza slijepih Crne Gore (zakupodavac) i Republičkog Fonda za zdravstveno osiguranje, Republičkog Fonda PIO (zakupci). Ugovor o izmjeni ugovora o zakupu poslovnih prostorija, br. 387 od 15.02.1994. godine, Aneks ugovora o zakupu poslovnih prostorija br. 01-1717 od 15.06.1999. godine, sa rokom produženja ugovora u trajanju od 5. godina od dana zaključenja ugovora, za zakup poslovnog prostora u ulici Radosava Burića br. 9, površine 550m^2. Prema odredbama Ugovora, zakupninu je dužan uplatiti Fond PIO, dok je Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, odnosno Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u slučaju da ne uplati Fond za zdravstveno osiguranje, u obavezi da refundira Fondu PIO. Stanje potraživanja u iznosu od 195.781,29. godine prikazano je na analitičkoj kartici od 2004. godine. **Ne postoji usaglašavanje potraživanja i obaveza sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore za ovaj iznos**.
- Potraživanje od AD "Mlin Muharem Asović", u iznosu od 14.450,00€, odnosi se na odobrena sredstva u skladu sa Odlukom Upravnog odbora republičkog Fonda PIO, br. 16 od 08.02.2006. godine, o odobravanju pozajmice AD "Mlin Muharem Asović", za isplatu četiri neto zarade zaposlenima, u periodu od 01.03.2005. do 01.07.2005. godine. Nije izvršen povraćaj pozajmice.

- Potraživanje od HTP Berane, u iznosu od 14.000,00€, za sredstva odobrena u skladu sa Odlukom Upravnog odbora republičkog Fonda PIO, br. 20 od 14.03.2006. godine, o odobravanju pozajmice HTP "Berane", za izmirenje neto zarada. Nije izvršen povraćaj pozajmice.
- **Prema podacima prikazanim u poslovnim knjigama i analitičkoj kartici potraživanja od Centra Igalo u iznosu od 34.849,78€, potiču iz 2005. godine.**
- **Potraživanja od Ministarstva rada, u iznosu od 14.721,41€, potiču iz 2005. godine.**
- Potraživanje od IRF iznosi: p.s 189.720,00€, k.s. 189.720,00€, u skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore, br. 08-2851/3 od 19. decembra 2013. godine, i Odlukom Upravnog odbora Fonda PIO, br. 3 od 24.01.2014. godine, o davanju saglasnosti za prenos potraživanja, koje ima prema Duvanskom kombinatu u stečaju AD Podgorica u iznosu od 189.720,00€, na Investiciono razvojni fond.
- Potraživanja od kupaca za akcije, račun 1137, ps 12.266,78€, k.s 12.266,78€. Potraživanja u iznosu od 12.266,78€, odnose se na potraživanja od preduzeća "Butex" doo Rožaje po Ugovoru broj. 0101-1725/1 od 13.08.1997. godine, zaključenim između Fonda za razvoj Republike Crne Gore, Republičkog Fonda PIO, Zavoda za zapošljavanje Republike Crne Gore i Vlada RCG i doo "Butex" iz Rožaja, za kupovinu 29.381 akcija po cijeni od 210,00 dinara za jednu akciju, od čega od Fonda PIO 2.131 akcija. U skladu sa Čl. 4 ugovora, kupac je obavezan da 5% ugovorene vrijednosti plati u roku od 8 dana od dana zaključenja ugovora, a preostali iznos u periodu od 5 godina od dana zaključenja ugovora, odnosno u 10 šestomjesečnih rata, počev od 10.02.1998. godine, kada dospijeva prva rata. Mjesečna rata prema Fondu PIO iznosila je 14.184,85 dinara. Prema ugovoru obaveza je trebala biti isplaćna u 2003. godini. Potraživanje u iznosu od 12.266,78€, nije naplaćeno iako je postojala pravosnažna presuda Privrednog suda, P.br. 287/03 od 23.10.2003. godine. Prema Obavještenju CBCG, br. 05-3575/3 od 08.08.2012. godine, račun dužnika je u blokadi 4.256 dana, a navedeno potraživanje se nalazi na 176 mjestu u redosljedu naplate potraživanja.
- Ostale pozajmice i krediti, račun 1135, p.s 198.284,36€, k.s. 198.284,36€, odnose se na potraživanja za anulirane uputnice od CKB. Potraživanja za anulirane uputnice su evidentirana prema rekapitulaciji vraćenih uputnica u 2008. godini.

Opšti rok zastarjelosti prema Članu 380 Zakona o obligacionim odnosima je deset godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Za potraživanja starija od 10 godina, preporučuje se da se izvrši njihova ispravka vrijednosti potraživanja u skladu sa zakonom.

- Pozajmice i krediti pojedincima, račun 1133, u iznosu od 666.129,21€, obuhvataju sledeće:

    1. Pozajmice i krediti službenicima, p.s 228.272,50€, k.s 216.562,61€, (wp/pik/1) otplaćena sredstva iznose 11.709,89€.

    2. Krediti penzionera, p.s iznosi 458.610,57€, k.s. iznosi 449.566,60€, otplaćena sredstva iznose 9.043,97€,

Pozajmice i krediti službenicima u iznosu od 228.272,50€, odnose se na kredite odobrene za 30 zaposlenih.

Uzorkom je obuhvaćeno 9 zaposlenih, za potraživanja za Pozajmice i kredite službenicima. Prema uzorku je utvrđeno da zaposleni otplaćuju obaveze po osnovu dodijeljenih kredita, osim jednog zaposlenog, koji nije potpisao ugovor i ne vrši otplatu dodijeljenih kreditnih sredstava. Ugovor o kreditu nije dostavljen za jednog zaposlenog za dodijeljeni stambeni kredit.

Na dan 31.12.2016. godine u računovodstvenoj evidenciji Fonda PIO iskazana su potraživanja za stambene kredite od penzionera u iznosu od 449.566,60€. Fond penzijskog i invalidskog osiguranja je vršio isplate sredstava opredijeljenih na osnovu Odluka o dodjeli stambenih kredita korisnicima penzija, pojedinačno u dinarima odnosno u valuti koja je važila u momentu isplate.

Na penzije korisnika prava stavljana je administrativna zabrana, u skladu sa važećim pravnim aktom, a u knjigovodstvu Fonda nije vođena analitička evidencija svih korisnika kredita već zbirno, a za otplaćeni iznos kredita umanjivano je potraživanje.

Obzirom da se radi o dugom vremenskom periodu otplate potraživanja, o sredstvima koja su isplaćivana penzionerima još od 1996. godine, kao i činjenici da je mnogim penzionerima prestala isplata prava usljed smrti pa samim tim i otplata kredita nastavljena na porodičnu penziju, potrebno je za potraživanja za stambene kredite od penzionera, iskazana u iznosu od 449.566,60€, uspostaviti analitičke evidencije po korisnicima stambenih kredita i po opštinama.

13. RASHODI

13.1 Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Obračun zarada zaposlenih u Fondu PIO za period januar - 16. mart 2016. godine urađen je u skladu sa Zakonom o zaradama državnih službenika I namještenika ("Službeni list CG", broj 14/12).

Stupanjem na snagu Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list CG", broj 16/16 I 83/16) od 16. marta 2016. Godine, obračun zarada zaposlenih u Fondu PIO vrši se u skladu sa navedenim zakonom.

Način obračuna bruto zarade u toku 2016. godine vršen je u skladu sa Uputstvom za obračun bruto zarade ("Službeni list CG", broj 5/11), odnosno:

Zarada = startni dio zarade + koeficijent složenosti uvećan za minuli rad X obračunska vrijednost koeficijenta (90€).

U skladu sa novim Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru Odsjek za ljudske resurse je donio 203 rješenja o zaradi za zaposlene u Fondu.

U slučaju da zaposleni ima uvećanje zarade po osnovu prekovremenog rada i noćnog rada, uvećanje zarade je vršeno u skladu sa Kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa ("Službeni list CG", broj 18/15). U slučaju privremene spriječenosti za rad primjenjivane su odredbe člana 17 navedenog Kolektivnog ugovora.

Na ime prekovremenog rada u toku 2016. godine, u neto iznosu isplaćeno je 10.751,79€:

ODL.-RJEŠENJE	MJESEC	BR. ZAP.	NETO
01-43/3	FEBRUAR	66	1.807,19
01-2376/2	SEPTEMBAR	59	4.855,13
01-3125/2	DECEMBAR	59	4.089,47
UKUPNO			**10.751,79**

Varijabilni dio zarada za zaposlene u Fondu vršen je u skladu sa Odlukom o kriterijumima i načinu određivanja varijabilnog dijela zarade državnih službenika i namještenika ("Službeni list CG, broj 25/11) zaključno sa mjesecom aprilom 2016. godine, a kasnije u skladu sa Odlukom o varijabilnom dijelu zarade ("Službeni list CG, broj 32/16).

U toku 2016. godine, na ime varijabilnog dijela zarade u neto iznosu, isplaćeno je 82.800,00€, I to:

ODL.-RJEŠENJE	MJESEC	BR. ZAP.	NETO	NAPOMENA
01-195	JANUAR	72	8.130,00	
01-720	FEBRUAR	73	7.330,00	
01-1211	MART	68	6.440,00	
01-1454	APRIJ	74	7.320,00	
01-1783	MAJ	66	6.480,00	ispl.u 11/2016
00-2036	JUN	58	5.540,00	ispl.u 11/2016
00-2221	JUL	58	5.550,00	ispl.u 11/2016
00-2387	AVGUST	55	4.850,00	
00-2612	SEPTEMBAR	84	7.780,00	
00-2821	OKTOBAR	71	7.030,00	
00-3027	NOVEMBAR	84	7.920,00	
00-3285	DECEMBAR	89	8.430,00	
UKUPNO			**82.800,00**	

Obračun poreza i doprinosa na teret zaposlenog i poslodavca vršen je po stopama propisanim Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica ("Službeni list RCG", broj 65/01….4/07, "Službeni list CG", broj 86/09……..83/16) i Zakonu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Službeni list RCG", broj 65/01….4/07, "Službeni list CG", broj 86/09……..83/16).

Obračun poreza na zarade zaposlenih vršen je po stopi od 9% do iznosa bruto zarade od 720€, a iznad tog iznosa po stopi od 11%.

Obračun doprinosa na teret zaposlenog vršen je na bruto zaradu po stopi od 15% - doprinos za PIO, 8,50% - doprinos za zdravstveno osiguranje i 0,50% - doprinos za osiguranje od nezaposlenosti.

Obračun doprinosa na teret poslodavca vršen je na bruto zaradu po stopi od 5,5% - doprinos za PIO, 4,30% - doprinos za zdravstveno osiguranje, 0,50% - doprinos za osiguranje od nezaposlenosti, 0,20% - doprinos Fondu rada i 0,20% - sredstva za rad sindikata, kao i 20,00% -

poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom (osnovica prosječna zarada u Crnoj Gori ostvarena u godini koja prethodi plaćanju doprinosa).

Na ime poreza i doprinosa na teret zaposlenog i poslodavca u toku 2016. godine isplaćeno je 834.674,43€, i to:

- Porez na zarade 176.009,33€
- Doprinosi na teret zaposlenog 449.141,54€
- Doprinosi na teret poslodavca 209.523,56€.

Obračun prireza porezu na dohodak fizičkih lica vršen je na iznos obračunatog poreza na zarade po stopi od 15% za Glavni grad Podgorica i Prijestonicu Cetinje, a za ostale opštine po stopi od 13%.

Na ime prireza porezu na dohodak fizičkih lica u toku 2016. godine isplaćeno je 25.456,56€.

U okviru ovih pozicija vršena su plaćanja obračunatih poreza, doprinosa i prireza porezu na dohodak fizičkih lica za ostala lična primanja.

Rješenja o zaradama donešena su u skladu sa pomenutim zakonima i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

13.2 Angažovanje lica po ugovoru o djelu

Po osnovu ugovora o djelu u toku 2016. godine u najvećoj mjeri angažovana su lica koja obavljaju najjednostavnije poslove (higijeničarke, portiri i dr.), zatim ljekari – renomirani stručnjaci iz različitih oblasti medicina, zaposleni u Kliničkom centru Crne Gore, zbog nedostatka ljekara potrebnih za rad Prvostepene invalidske komisije, a u cilju blagovremenog i kvalitetnog obavljanja poslova iz nadležnosti Komisije, kao i određeni broj lica koja su radila u prvostepenom upravnom postupku zbog smanjenog broja izvršilaca i povećanog obima posla. Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Stručne službe Fonda PIO Crne Gore sistematizovana su 283 radna mjesta a broj zaposlenih u toku 2016. godine se kretao od 201-204 zaposlena. Procedura zapošljavanja je veoma složena i dugo traje, tako je angažovanje lica po osnovu privremenih i povremenih poslova i ugovora o djelu je bilo neophodno. (U postupku revizije iskontrolisani su svi ugovori o djelu za mjesece januar, avgust i decembar 2016. godine)

U toku 2016. godine po osnovu angažovanja lica po ugovoru o djelu u neto iznosu isplaćeno je 65.775,00€.

Naknada za neiskorišćenje godišnje odmore nije bilo u 2016. godini.
Podaci o isplaćenim zaradama na propisanom obrascu RAD-1 dostavljan je Monstatu na mjesečnom nivou blagovremeno.

Obrazac IOPPD je dostavljan blagovremeno Poreskoj upravi elektronskim putem, na mjesečnom nivou.
Sa pozicija bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca isključivo su vršena plaćanja izdataka po osnovu zarada (neto zarade, porezi, doprinosi na teret zaposlenog i poslodavca i prirez porezu na dohodak fizičkih lica) i porezi i doprinosi na ostala lična primanja, jer su sredstva za ove namjene na isti način planirana budžetom Fonda.

13.3 Ostala lična primanja

Ostala lična primanja izvršena su u ukupnom iznosu od 54.099,50€ i veća su u odnosu na prošlu godinu za 33,74%. Iz navedenih sredstava izvršene su isplate za naknade članovima Upravnog odbora i po osnovu odluka Komisije za sistem i novčanu pomoć, za slučaj smrti člana uže porodice, shodno članu 23 stav 2 Kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa. Sa pozicija ostalih ličnih primanja vršena su plaćanja otpremnina za odlazak u penziju.

Pregled plaćanja sa pozicije 4127- Ostale naknade u neto iznosu u toku 2016. godine

MJESEC	BR. LICA	UP. ODBOR I KOMISIJA ZA SISTEM	BR. LICA	OST. LIČ PRIM	BR. LICA	POMOĆ ZA SLUČAJ SMRTI ČLANA UŽE PORODICE	UKUPNO
JANUAR	8	1.597,50			5	4.050,00	5.647,50
FEBRUAR	10	2.145,00					2.145,00
MART	10	1.875,00			2	1.620,00	3.495,00
APRIJ	11	1.875,00	1	130,00	2	1.620,00	3.625,00
MAJ	11	1.875,00	1	130,00	4	3.240,00	5.245,00
JUN	11	2.115,00	1	130,00			2.245,00
JUL	11	2.115,00	1	130,00	3	2.430,00	4.675,00
AVGUST	10	2.680,00	1	130,00			2.810,00
SEPTEMBAR	11	2.680,00	2	1.030,00			3.710,00
OKTOBAR	11	2.680,00	2	1.030,00	2	1.620,00	5.330,00
NOVEMBAR	10	2.680,00	1	130,00	1	810,00	3.620,00
DECEMBAR	9	2.680,00	7	1.330,00	2	1.620,00	5.630,00
UKUPNO		26.997,50		4.170,00		17.010,00	48.177,50

13.4 Rashodi za material (413)

Na računu rashodi za materijal evidentiraju se zahtjevi za plaćanje i plaćanja koja se odnose na: materijal, energiju, gorivo i ostale vrste materijala.

1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***156.970,01***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***0,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***156.970,01***
5) Izvršeno	***147.051,62***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4) *100*	***93,68***

Rashodi za materijal izvršeni su u iznosu od 147.051,62€, čine 0,04% ukupnih izdataka i manji su od planiranih za 6,32%. Državni revizori su izvršili kontrolu transakcija iz zadatih uzoraka ove grupe izdataka kako slijedi:

4131- Administrativni materijal. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od 57.000,00€, izvršenje je bilo u iznosu od 56.547,86€, testirano je 35.089,48€ ili 62,05%. Nabavke administrativnog materijala izvršene su u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. (Ugovor sa Doo „Stratus“ br. 01-2839 od 23.12.2015. godine-otvoreni postupak, Ugovor sa Doo “Kastex“ br. 01-2986 od 22.11.2016. godine-otvoreni postupak, Ugovor sa Doo “Ljetopis“, br. 01-2772 od 17.12.2015. godine-otvoreni postupak, Ugovor sa Doo „Stadion“, br. 01-1975 od 16.06.2016. godine-šoping metoda) Kontrolom transakcija iz uzorka državni revizori su konstatovali da na ovoj poziciji izdataka nema nepravilnosti.

4133 - Materijal za posebne namjene. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od 7.500,00€, izvršenje je bilo 7.479,40€, testirano je 2.951,00€ ili 39,46%. Odnosi se na izdatke za pretplatu za Službeni list CG i dnevnu štampu. U pregledanom uzorku nije bilo nepravilnosti.

4134 - Rashodi za energiju. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od 68.000,00€, izvršenje je bilo 67.198,21€, testirano je 22.976,18€ ili 34,19%. U pregledanom uzorku su izdaci za električnu energiju po ispostavljenim računima. U pregledanom uzorku nije bilo nepravilnosti.

4135 - Rashodi za gorivo. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od 24.470,01€, izvršenje je bilo 15.826,15€, testirano je 4.690,46€ ili 29,64%. Nabavke za gorivo izvršene su u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (Ugovor sa DOO „LUKOIL Montenegro“ br. 01-2832 od 23.12.2015. godine - okvirni sporazum, Ugovor sa DOO „Montenegro bonus“ br. 01-2874 od 07.11.2016. godine - šoping metoda, AD Rudnik Uglja Pljevlja-neposredni sporazum). U pregledanom uzorku nije bilo nepravilnosti.

Kontrolom transakcija iz zadatih uzoraka na pozicijama izdataka 413 - Rashodi za materijal, revizijom je utvrđeno da nije bilo prekoračenja limita potrošnje i nenamjenskog plaćanja na ovoj grupi računa. Izdaci su realizovani u skladu sa zaključenim ugovorom, prihvaćenom ponudom na bazi prethodno sprovedenog postupka javnih nabavki.

13.5 Rashodi za usluge (414)

Na računu rashodi za usluge evidentiraju se i zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na: službena putovanja, reprezentaciju, komunikacione usluge, bankarske usluge i negativne kursne razlike, usluge prevoza, advokatske, notarske i pravne usluge, konsultantske usluge, projekte i studije, usluge stručnog usavršavanja kao i ostale usluge.

OPIS	*IZNOS*
1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***351.275,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***8.000,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***6.000,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***349.275,00***
5) Izvršeno	***268.099,20***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***76,76***

Rashodi za usluge izvršeni su u iznosu od 268.099,20€, čine 0,07 % ukupnih izdataka. U odnosu na plan izvršeni su sa 76,76% i manji su od izvršenih u prethodnoj godini za 7,65%. U strukturi ovih izdataka, najveću stavku čine komunikacione usluge sa 67,35% ili **180.571,22€**, koje čine rashodi za poštanske usluge, usluge distribucije penzija, otpremanje „R“ i obične pošte, i korišćenje telefona.

4141 - Službena putovanja. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od **40.000,00€** uvećano putem preusmjeravanja za **6.000,00€,** izvršenje je bilo u iznosu od **43.428,06**€, testirano je **12.969,22**€ ili **29,86%.** Testirani iznos od **10.000,00**€ su gotovinska sredstva podignuta za blagajnu za potrebe službenih putovanja. Testirani iznos od **2.969,22**€ su plaćeni računi za avio karte i smještaj u hotelima. Državni revizori su konstatovali da u pregledanom uzorku na ovoj poziciji izdataka nema nepravilnosti.

4142 - Reprezentacija. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od **2.000,00€,** izvršenje je bilo u iznosu od **1.888,68**€, testirano je **698,84**€ ili **37,01**%. U pregledanom uzorku na ovoj poziciji nije bilo nepravilnosti.

4143 - Komunikacione usluge. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od **254.765,00€** (ova pozicija je preusmjevanjem umanjena za 8.000,00€)**,** izvršenje je bilo u iznosu od 180.571,22€, testirano je **32.461,69€** ili 17,98%. Nabavke komunikacionih usluga izvršene su u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (Ugovor sa Poštom Crne Gore AD Podgorica br. 01-1912 od 07.06.2016. godine za univerzalne poštanske usluge - pregovarački postupak bez

prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje uz prethodnu saglasnost Uprave za javne nabavke - rješenje broj: 01-2732/1 od 23.03.2016. godine; Ugovor sa AD „Crnogorski telekom“ br. 01-1889 od 01.09.2015. godine i Ugovor br. 01-1715 od 04.08.2015. godine - okvirni sporazumi, AD „Telenor“- neposredni sporazum; Crveni krst Crne Gore-markice).

Izdaci su realizovani u skladu sa zaključenim ugovorom, prihvaćenom ponudom na bazi prethodno sprovedenog postupka javnih nabavki. Kontrolom transakcija iz uzorka državni revizori su konstatovali da su izdaci realizovani na bazi potpune i validne dokumentacije.

4144 - Bankarske usluge i negativne kursne razlike. Planirana su sredstva u iznosu od 25.000,00€, izvršenje je bilo u iznosu od **22.037,84**€, testirano je **11.080,82**€ ili **50,28**%. Izdatak se odnosi na proviziju i naknadu za devizno plaćanje. U pregledanom uzorku nije bilo nepravilnosti.

4147 - Konsultantske usluge, projekti i studije. Za ovaj izdatak planirano je 5.510,00€ , izvršenje je bilo u iznosu od 3.500,00€, testirano je 1.836,68€ ili 52,48%. Izdatak se odnosi na izradu projekta **”Uticaj zaposlenosti na stabilnost Fonda PIO“** za potrebe Fonda PIO **(Ugovor sa „Ab plus“ doo** br. 01-1884 od 13.06.2016. godine). U pregledanom uzorku nije bilo nepravilnosti.

4148 - Usluge stručnog usavršavanja. Za ovaj izdatak planirano je 4.000,00€, izvršenje je bilo u iznosu od **1.334,31**€, testirano je **903,47**€ ili **67,71**%. Odnosi se na izdatke za seminare. U pregledanom uzorku nije bilo nepravilnosti.

4149 - Ostale usluge. Za ovaj izdatak planirano je **20.000,00€**, izvršenje plaćanja je bilo u iznosu od **15.339,09**€, testirano je **8.772,17**€ ili **57,19**%. Izdatak se odnosi na prevodilačke usluge (“Eduko” doo-ugovor br.01-1740 od 07.08.2015. godine-šoping metoda), medijske usluge, usluge vještačenja i ostalo. U pregledanom uzorku na ovoj poziciji izdataka nijesu konstatovane nepravilnosti.

Kontrolom transakcija iz zadatih uzoraka na pozicijama izdataka **414 - Rashodi za usluge**, državni revizori su konstatovali da na pozicijama ove grupe izdataka nema nepravilnosti. Izdaci su realizovani u skladu sa zaključenim ugovorom, prihvaćenom ponudom na bazi prethodno sprovedenog postupka javnih nabavki.

13.6 Rashodi za tekuće održavanje (415)

Na računu tekuće održavanje evidentiraju se zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke koji su namijenjeni održavanju javne infrastrukture, građevinskih objekata i opreme u ispravnom stanju. Tekuće održavanje obuhvata i čišćenje, otklanjanje sitnijih nedostataka, rutinske preglede, podmazivanje, otklanjanje sitnijih kvarova i druge izdatke.

1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***30.000,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***8.000,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***38.000,00***
5) Izvršeno	***31.107,33***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***81,86***

Rashodi za tekuće održavanje izvršeni su u iznosu od 31.107,33€ i manji su za 18,14% od planiranih i veći su za 2,75% u odnosu na uporedni period. Ovi rashodi se odnose na održavanje građevinskih objekata i opreme.

4152 - Tekuće održavanje građevinskih objekata. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od **20.000,00€**, izvršenje je bilo u iznosu od **16.123,56**€, testirano je **3.946,14**€ ili **24,47**%. Odnosi se na uređenje enterijera prostora područne jedinice u Nikšiću na osnovu neposrednog sporazuma po osnovu angažovanja firmi: "Was design" i doo "Window", iz Podgorice. U pregledanom uzorku na ovoj poziciji izdataka nema nepravilnosti.

4153 - Tekuće održavanje opreme. Za ovaj izdatak planirana su sredstva u iznosu od **10.000,00€ +** uvećano putem preusmjeravanja za 8.000,00€, izvršenje plaćanja je bilo u iznosu od **14.983,77**€, testirano je **2.135,18**€ ili **14,25**%. Odnosi se na registraciju i održavanje vozila i dr. U pregledanom uzorku na ovoj poziciji izdataka nijesu nađene nepravilnosti.

13.7 Renta (417)

Na računu renta evidentiraju se zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke za zakup objekata, opreme ili zemljišta.

OPIS	***IZNOS***
1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***40.000,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***0,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***40.000,00***
5) Izvršeno	***39.280,57***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***98,20***

Ovi rashodi u 2016. godini iznose 39.280,57€ i čine 0,01% ukupnih izdataka. U odnosu na plan izvršeni su sa 98,20%, a u odnosu na uporedni period manji su za 18,96%. Isplate su vršene na osnovu ugovora o zakupu poslovnih prostorija u kojima su smještene kancelarije područnih odjeljena u Herceg Novom, Cetinju i Udruženju penzionera Podgorica.

4171 - Zakup objekata. Za ovaj izdatak planirano je **40.000,00€**, izvršenje je bilo u iznosu od **39.280,57**€, testirano je **23.411,66**€ ili **59,60**%.

Za usluge iznajmljivanja nestambenih nekretnina zaključen je Ugovor sa Udruženjem penzionera Podgorica br. 01-2265 od 01.08.2016. godine, Ugovor sa Prijestonicom Cetinje br. 01-2243 od 29.07.2016. godine i Ugovor sa Mješovito AD Herceg Novi br. 01-2244 od 29.07.2016. godine.

Zakup objekata je izvršen u skladu sa Zakonom o državnoj imovini i Zakonom o javnim nabavkama (**pregovaračkim postupkom bez prethodnog objavljivanja** za koji je dobijena prethodna saglasnost Uprave za javne nabavke - Rješenje broj: 01-546/1 od 04.02.2016. godine).

Izdaci su isplaćivani na osnovu zaključenih ugovora. Kontrolom transakcija iz zadatog uzorka na pozicijama izdataka 4171- Zakup objekata, državni revizori nijesu našli nepravilnosti.

13.8 Subvencije (418)

Na računu subvencija evidentiraju se zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na ugovaranje obaveza koje imaju za cilj razvoj određenih djelatnosti, održavanje cijena proizvoda na nivou adekvatnom kupovnoj snazi potrošača tih proizvoda, olakšanje uvoza stranih proizvoda i favorizovanje izvoza domaćih proizvoda i sl.

1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***454.600,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***0,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***454.600,00***
5) Izvršeno	***454.599,96***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***100,00***

4181 - Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga. Za ovaj izdatak planirano je 454.600,00€, izvršenje je bilo u iznosu od 454.600,00€, testirano je 454.600,00€ ili **100**%.

Zakonski osnov za dodjeljivanje subvencije iz budžeta Fonda PIO je Zakon o budžetu Crne Gore za 2016. godinu, kojim su Fondu PIO na poziciji Subvencije (418) planirana sredstva u iznosu od 454.600,00 €. Sredstva su namijenjena za obavljanje osnovne djelatnosti društva sa ograničenom odgovornošću **DOO ,,PIO" Ulcinj,** čiji je osnivač i vlasnik Fond PIO, a koje posluje kao samostalno društvo. Drustvo obavlja socijalno-humanitarnu aktivnost odmora i oporavka pripadnika penzionerske populacije u svojim objektima **pod povoljnijim uslovima od tržišnih.** U sastavu Društva posluju objekat Hotel "PIO" Ulcinj i Hotel "Gorske oči" Žabljak.

Revizijom je utvrđeno da procedura planiranja sredstava za ove subvencije počinje u **Savezu udruženja penzionera Crne Gore,** koji početkom godine izrađuje i usvaja plan odmora i oporavka penzionera, koji se dostavlja DOO "PIO" Ulcinj. Na bazi plana odmora i oporavka penzionera usvaja se Finansijski plan DOO "PIO" Ulcinj i na osnovu toga se planiraju sredstva u Budžetu Fonda PIO na poziciji 4181 - Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga.

Na osnovu Plana odmora i oporavka penzionera, komisije za odmor i oporavak penzionera, koje su formirane u opštinskim udruženjima penzionera, na bazi utvrđenih kriterijuma (materijalni položaj i zdravstveno stanje i sl.), upućuju penzionere na korišćenje odmora i oporavak. Svaki penzioner ponaosob dobija uputnicu na osnovu koje koristi usluge u DOO "PIO" Ulcinj.

Penzioneri usluge plaćaju na 7 mjesečnih rata, i to u iznosu od 5 € po jednom danu za penzionere koji imaju penziju do 300€, a za penzionere koji imaju penziju preko 300€ iznos od 10€ po jednom danu u odmaralištu Ulcinj i Žablajk, a u hotelu "Gorske oči " na Žabljaku 7,50€ po jednom danu, za penzionere koji imaju penziju do 300€, a 15€ za penzionere koji imaju penziju preku 300€.

Upravni odbor Fonda PIO svake godine donosi Odluku o obezbjeđivanju i sukcesivnom prenošenju sredstava za poslovanje Drustva iz razloga nadomještanja razlike u tržišnoj cijeni odmora i oporavka penzionera (oko 4.000 penzionera godišnje) i povlašćene cijene koju isti plaćaju po danu, u zavisnosti od visine penzije**.** Takođe, Fond prenosi i sredstva potrebna za pokriće dijela režijskih troškova Drustva i troškova zaposlenih, da bi se obezbijedilo normalno funkcionisanje ovog Drustva.

Upravni odbor Fonda je na sjednici od 26.02.2016. godine donio Odluku br. 25 o sukcesivnom prenosu sredstava za DOO „PIO" - Ulcinj na ukupan iznos od 454.600,00€. Državni revizori konstatuju da je na osnovu ove odluke Upravnog odbora izvršen prenos ukupnog iznosa od 454.600,00€ na DOO „PIO"- Ulcinj za nabavke robe za objekat Hotel "PIO" Ulcinj i Hotel "Gorske oči" Žabljak (hrana, piće, sredstva za higijenu) postupcima u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, koje je na osnovu sporazuma, Fond PIO sproveo za DOO „PIO"- Ulcinj.

13.9 Ostali izdaci (419)

Na računu ostali izdaci evidentiraju se zahtjevi za ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na: izdatke po osnovu isplata po osnovu angažovanja za privremene i povremene poslove po ugovoru o djelu, troškove sudskih postupaka, izradu i održavanje softvera, osiguranje, kontribucije za članstvo u domaćim i medjunarodnim organizacijama, komunalne naknade, kazne, takse i ostale izdatke.

OPIS	*IZNOS*
1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***285.000,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***81.000,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***366.000,00***
5) Izvršeno	***305.225,69***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***83,39***

Ostali izdaci u 2016. godini izvršeni su u iznosu od 305.225,69€, što je 0,08% ukupnih rashoda. U odnosu na plan tekuće godine izvršeni su sa 83,39%. U strukturi ovih izdataka, najveći iznos čine izdaci po osnovu **ugovora o djelu 155.818,51**€ ili 51,05% ovih izdataka, zatim izdaci za **održavanje softvera 114.739,80€** ili 37,59% ovih izdataka, premije osiguranja imovine i lica, komunalne naknade i takse.

4191 - Izdaci po osnovu isplata po ugovoru o djelu. Za ovu poziciju planirano je **181.000,00€** (**100.000,00€** + preusmjeravanjem **81.000,00€** na osnovu rješenja Ministastva finansija br. 03-106301 od 22.07.2016. godine), izvršenje je bilo u iznosu od **155.818,51**€, testirano je **63.930,48**€ ili **41,03**%. Na ovoj poziciji planirana su sredstva za privremene i povremene poslove koji su neophodni za rad Fonda a nijesu popunjena sistematizovana radna mjesta, pa je neophodno angažovati lica po osnovu ugovora o djelu. U toku 2016. godine u najvećoj mjeri angažovana su lica koja obavljaju najjednostavnije poslove (higijeničarke, portiri i dr.), zatim za složene poslove ljekari - renomirani stručnjaci iz različitih oblasti medicine, zaposleni u Kliničkom centru Crne Gore, zbog nedostatka ljekara potrebnih za rad Prvostepene invalidske komisije, a u cilju blagovremenog i kvalitetnog obavljanja poslova iz nadležnosti Komisije, kao i određeni broj lica koja su radila u prvostepenom upravnom postupku zbog smanjenog broja izvršilaca i povećanog obima posla. Isplate po osnovu angažovanja po ugovoru o djelu vršene su preko računa lica kod banaka. U kontrolisanim transakcijama iz uzorka nema nepravilnosti.

4193 - Izrada i održavanje softvera. Za ovaj izdatak planirano je **135.000,00€**, izvršenje je bilo u iznosu od **114.739,80**€, testirano je **48.043,32**€ ili **41,87**%.

Kontrolom transakcija iz uzorka državni revizori su konstatovali da je sa ove pozicije izdataka vršeno plaćanje pruženih usluga na osnovu zaključenih ugovora i u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (**Doo „Digit Montenegro“**- Ugovor br. **01-1105** od 17.03.2016. godine-šoping metoda, za obnovu licenci za antivirus softver Kaspersky, koji je instaliran u Fondu PIO prema tenderskoj dokumentaciji za javnu nabavku šoping metodom br. 03-446/5 od 05.02.2016. godine, **doo „Infostrem“ -** ugovor po okvirnom sporazumu br. 01-2007 od 14.09.2015. godine za pružanje usluga održavanja informacionog sistema u Fondu PIO).

4194 - Osiguranje. Za ovaj izdatak planirano je **18.000,00€**, izvršenje je bilo u iznosu od **13.147,13€,** testirano je **5.397,04**€ ili **41,05**%.

Usluge osiguranja su vršila osiguravajuća društva na osnovu ugovora zaključenih u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama: “Sava Montenegro” AD, ugovor br. 01-1067 od 06.05.2015. godine-šoping metoda za osiguranje zaposlenih od posledica nesrećnih slučajeva i osiguravajuće društvo “Swiss osiguranje” AD Podgorica, za osiguranje imovine Fonda, po ugovoru br. 01-2865 od 04.11.2016. godine- šoping metoda. Kontrolom transakcija iz uzorka državni revizori su konstatovali da na ovoj poziciji izdataka nema nepravilnosti.

4196 - Komunalne naknade. Za ovaj izdatak planirano je **30.000,00€**, izvršenje je bilo u iznosu od **20.945,03**€, testirano je **8.708,96**€ ili **41,58**%. Izdaci se odnose na komunalne troškove koje su fakturisala komunalna preduzeća za područne jedinice i centralu Fonda u Podgorici.

4198 - Takse. Za ovaj izdatak planirano je **2.000,00€**, izvršenje je bilo u iznosu od **595,22**€. Izdaci se odnose na administrativne i sudske takse.

Kontrolom transakcija iz zadatih uzoraka državni revizori su konstatovali da na pozicijama izdataka **419 - Ostali izdaci** nema nepravilnosti.

13.10 Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru (431)

Na računu transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru evidentiraju se zahtjevi za plaćanje i plaćanja **bez odgovarajućeg činjenja protivusluge,** a koja su vezana za učesnike u javnoj potrošnji, nosioce javne potrošnje, nevladin sektor i pojedince, **pod uslovom da nemaju komercijalni karakter.**

1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***2.220.000,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***239.248,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***2.459.248,00***
5) Izvršeno	***2.458.660,58***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***99,98***

Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru u 2016. godini izvršeni su u iznosu od 2.458.660,58€, što čini 0,62% ukupnih izdataka Fonda.

Tabela sa rekapitulacijom transfera:

Br.konta	Naziv konta	Tekuci budžet	Plaćeno
4314	**Transferi nevladinim organizacijama**	**30.000,00**	**29.999,48**
4316	**Transferi za jednokratne socijalne pomoći**	**300.000,00**	**300.000,00**
4318	**Ostali transferi pojedincima**	**429.248,09**	**428.661,10**
	Zaključak Vlade CG br.08-3166 od 29.12./15		239.248,09
	Nabavka zimnice za penzionere		116.973,01
	Nabavka ljekova i rad Sindikata		54.240,00
	Savezu udruženja penzionera CG		18.200,00
4319	**Ostali transferi institucijama**	**1.700.000,00**	**1.700.000,00**
	Hotel PIO Ulcinj-adaptacija i opremanje		1.200.000,00
	Sufinansiranje stambenih objekata		500.000,00

4314 - Transferi nevladinim organizacijama. Za ovu poziciju planirano je **30.000,00€,** izvršenje je bilo u iznosu od **29.999,48€,** testirano je **10.000,00**€ ili **33**%. Sredstva su na osnovu Odluke Upravnog odbora Fonda br. 65 od 26.12.2016. godine, **prenesena na žiro račun Savezu udruženja penzionera Crne Gore** za obezbjeđivanje uslova za rad opštinskih udruženja penzionera, za opremanje i rad klubova penzionera, kojih u Crnoj Gori ima 81 (odnosi se na pokriće troškova opremanja, rekonstrukcije, kao i novog otvaranja klubova penzionera u mjestima u kojima ne postoje).

Za ove pregledane transfere Fond ima ovjerene zahtjeve za plaćanje, na osnovu kojih je izvršen prenos sredstava. Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da se **dokumentacija o potrošnji sredstava nalazi kod udruženja penzionera.**

4316 - Transferi za jednokratne socijalne pomoći. Za ove namjene planirano je **300.000,00€** izvršenje je bilo u iznosu od 300.000,00€, testirano je **100.000,00€** ili **33%**. Sredstva za jednokratne socijalne pomoći penzionerima sa najnižim primanjima planiraju se u okviru budžeta Fonda PIO Crne Gore i ista se, shodno Odluci Upravnog odbora Fonda, **transferišu Savezu udruženja penzionera Crne Gore**. Raspodjelu sredstava vrše komisije za socio-humanitarna pitanja koje su formirane u opštinskim udruženjima penzionera, na bazi utvrđenih kriterijuma (30€ po penzioneru).

Sredstva su na osnovu Odluke Upravnog odbora br. 57 od 15.11.2016. godine prenesena Savezu udruženja penzionera Crne Gore, na ime isplate jednokratnih socijalnih davanja penzionerima sa najnižim penzijama (10.000 penzionera x 30,00€). Raspodjela pomoći vršena je preko komisija za socijalno-humanitarna pitanja koje su formirane u opštinskim udruženjima, uz prethodno sprovedene propisane procedure, **a na bazi utvrđenih kriterijuma.** Ovo je jedna od mjera socijalnog programa Vlade Crne Gore za poboljšanje materijalnog položaja penzionerske populacije sa najnižim primanjima, koja se već duži niz godina sprovodi.

Za izvršene transfere za jednokratne socijalne pomoći Fond ima ovjerene zahtjeve za plaćanje. **Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da se dokumentacija o potrošnji ovih sredstava nalazi kod Saveza udruženja penzionera Crne Gore.**

Na poziciji 4318 - Ostali transferi pojedincima, planirano je **429.248,09**€ (**190.000,00€** +**239.248,09**€ preusmjeravanjem **na osnovu Zaključka Vlade br. 08-3166 od 29.12.2015. godine** sa pozicija za penzije), a ukupno izvršenje je bilo u iznosu od **428.661,10€,** testirano je **137.216,19**€ ili **32,01**%.

1) Od gore navedenih sredstava, iznos od **239.248,09€ čine plaćene neizmirene obaveze penzionera prema mesnim industrijama za zimnice iz prethodnih godina koje su realizovane preko Saveza udruženja penzionera Crne Gore. Od ovog iznosa testirana su** sredstva u iznosu **22.416,22€ koja su** prenesena **MI "Gradina company" Rožaje.** Državni revizori su utvrdili da je plaćanje izvršeno u skladu sa **Zaključkom Vlade broj: 08-3166 od 29.12.2015. godine.**

Iznos od **116.973,01**€ uplaćen je **Savezu udruženja penzionera Crne Gore na ime subvencije troškova za nabavku zimnice** pod povoljnijim uslovima za potrebe penzionera u 2016. godini, odobrene **Zaključkom Vlade broj: 08-2553 od 29.09.2016. godine** na osnovu Ugovora br. 01-3112 od 12.12.2016. godine, zaključenog sa **mesnim industrijama** o isporuci jagnjećeg mesa penzionerima za 2016. godinu.

2) Za nabavku lijekova i pomoći socio-humanitarnog tipa **Savezu udruženja penzionera Crne Gore** i opštinskim udruženjima, shodno odlukama Upravnog odbora Fonda, prenijeta su sredstva u iznosu od **18.200,00€,** i to: na ime pomoći za obavljanje redovne djelatnosti, organizovanju susreta penzionera kao i za pomoć u rješavanju materijalnih i zdravstvenih problema penzionera.

Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da se dokumentacija o potrošnji ovih sredstava nalazi kod Saveza udruženja penzionera Crne Gore.

3) Sredstva u iznosu od 16.033,00€ su na osnovu odluka Upravnog odbora Fonda PIO prenesena Sindikalnoj organizaciji Fonda PIO (Odluka br. 0-778 od 03.03.2016. godine na iznos 7.800,00€ i Odluka br. 01-3336 od 30.12.2016. godine na iznos 8.233,33€ na ime jednokratne pomoći).

4319 - Ostali transferi institucijama. Za ovu poziciju **transfera** planirano je 1.700.000,00 **€** izvršenje je bilo u iznosu od 1.700.000,00 €, testirano je **1.400.000,00**€ ili **82,35**%.

Odlukom Upravnog odbora Fonda, br. 33 od 27.04.2016. godine, sredstva u iznosu od **1.200.000,00€** prenesena su na račun DOO **"PIO" Ulcinj za rekonstrukciju, nadogradnju, adaptaciju i opremanje Hotela "PIO" Ulcinj**. Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da je urađen projekat za adaptaciju i opremanje Hotela "PIO" Ulcinj i da u 2016. godini nijesu vršeni radovi, jer još nije bio izabran izvođač radova.

Odlukom Upravnog odbora Fonda, br. 34 od 27.04.2016. godine prenesena su sredstva u iznosu od **500.000,00 € udruženjima penzionera Podgorice i Cetinje,** za **sufinansiranje izgradnje stambenog objekta za socijalno najugroženije penzionere.** Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da je finansijska dokumentacija o potrošnji prenesenih sredstava penzionera kod Udruženja penzionera Cetinje.

13.11 Kapitalni izdaci (441)

Na računu kapitalni izdaci evidentiraju se zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na sve izdatke nastale po osnovu isplata za infrastrukturu opšteg značaja, lokalnu infrastrukturu, građevinske objekte, uredjenje zemljišta, opremu, investiciono održavanje kao i ulaganja u hartije od vrijednosti, zalihe i ostalo. Kapitalni izdaci ostvareni su u iznosu od **36.954,27€** i manji su za 47,21% od planiranih, a za 33,72% u odnosu na uporedni period.

1) Utvrđeno godišnjim planom za 2016. godinu	***70.000,00***
2)Umanjeno putem preusmjeravanja	***0,00***
3) Uvećano putem preusmjeravanja	***0,00***
4) Raspoloživo za potrošnju	***70.000,00***
5) Izvršeno	***36.954,27***
*6) Izvršeno/Raspoloživo za potrošnju (5/4)*100*	***52,79***

4415 - Izdaci za opremu. Za ovaj izdatak planirano je 45.000,00**€** izvršenje je bilo u iznosu od **20.926,05**€, testirano je **12.750,73**€ ili **60,93**%. Odnose se na kompjutrsku opremu nabavljenu otvorenim postupkom javne nabavke od "CHIP" doo Podgorica, Ugovor br. 01-1781 od 27.05.2016. godine i kancelarijska oprema za PJ Nikšić od "Was Dezign" po računu br. 001-101 od 26.09.2016. godine (neposredni sporazum).

Kontrolom transakcija iz uzorka državni revizori su konstatovali da na ovoj poziciji izdataka nema nepravilnosti.

4416 - Investiciono održavanje. Za ovaj izdatak planirano je 25.000,00€**,** izvršenje je bilo u iznosu od **16.028,22€,** testirano je **9.778,23**€ ili **61,01**%. Testirani izdaci su izvršeni: otvorenim postupkom javne nabavke od "Info S" doo -Ugovor br. 01-2109 od 07.07.2016. godine u iznosu od 1.475,80€ neposrednim sporazumom.

Kontrolom transakcija iz uzorka državni revizori su konstatovali da na ovoj poziciji izdataka nema nepravilnosti.

Kapitalni izdaci su realizovani u skladu sa planiranim sredstvima, zaključenim ugovorima je prethodila primjena Zakona o javnim nabavkama. Tehničke specifikacije roba i usluga odgovaraju uslovima utvrđenim u ponudi.

13.12 Otplata obaveza iz prethodnog perioda (463)

Na računu otplata obaveza iz prethodnog perioda evidentiraju se zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na sve izdatke nastale po osnovu isplata kojima se izmiruju obaveze iz prethodnog perioda.

U Zakonu o budžetu Crne Gore za 2016. godinu na razdjelu Fonda PIO na poziciji **4630 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda nijesu planirana sredstva. Na osnovu uvida u bazu podataka konstatuje se da su realizovana plaćanja** Fonda PIO **u iznosu od 342.944,90€,** kako je prikazano i u završnom računu Fonda. Prema izjavi subjekta revizije, na ovoj poziciji evidentirani su izdaci **po osnovu prinudne naplate** po izvršnim presudama za izgubljene sporove Fonda PIO. Plaćanje i evidentiranje na ovoj poziciji vršilo je Ministarstvo finansija na bazi sudskih rješenja.

Sredstva za isplatu obaveza po osnovu sudskih rješenja planiraju se kod Ministarstva finansija na poziciji 4630 - Otplata obaveza iz prethodnih godina, s tim što će se tokom godine vršiti **preusmjeravanje** u korist iste pozicije korisnika budžeta koji je uzrokovao te troškove, do iznosa njihovog ostvarenja.

U toku 2016. godine na teret ove pozicije evidentirano je **342.944,90 €,** i to za za izgubljene sporove Fonda PIO:

- Službenicima Fonda PIO po dobijenim sporovima protiv Fonda PIO za startni dio zarade, jubilarne nagrade i pomoć za slučaj smrti člana uže porodice, iznos od **146.949,14€**; i
- Korisnicima prava iz PIO po sporovima za isplatu prava iz PIO, iznos od **195.995,76€.**

Državni revizori su konstatovali da Fond PIO za transakcije na poziciji izdatka 463 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda posjeduje sudska rješenja, ali nema zahtjeve za plaćanja za isplate po tim rješenjima. **Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da se dokumentacija o realizaciji plaćanja - zahtjevi za plaćanja, u Ministarstvu finansija, koje je vršilo preusmjeravanja sredstava, plaćanje i evidentiranje na bazi sudskih rješenja koja se odnose na Fond PIO.**

Preporučuje se da Fond PIO u skladu sa važećim propisima o radu planira i isplaćuje zaposlenim sva sredstva za zarade i druga lična primanja, kako bi se izbjegli svi nepotrebni potencijalni sudski sporovi i troškovi na teret državnog budžeta.
Preporučuje se da Fond PIO, u skladu sa važećim propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, vrši obračun i isplatu prava korisnicima prava iz PIO i tako zaštiti javni interes i interese korisnika prava iz PIO bez suđenja.

14. JAVNE NABAVKE

U Fondu PIO je Rješenjem br. 01-2149 od 05.09.2014. godine imenovan službenik za javne nabavke. Imenovani službenik za javne nabavke ispunjava uslove za rad predviđene članom 58 Zakona o javnim nabavkama.

Fond PIO je, shodno odredbama člana 38 Zakona o javnim nabavkama, u propisanom roku sačinio Plan javnih nabavki, koji je odlukom br. 3 od 28.01.2016. godine usvojio Upravni odbor Fonda.

Procijenjena vrijednost javnih nabavki za 2016. godinu iznosila je 643.480,00€.

Javne nabavke planirane su u ukupnom iznosu od 643.480,00€, od čega roba u iznosu od 143.970,00€, radova 35.000,00€ i usluga u iznosu od 464.510,00€.

Planom javnih nabavki utvrđeni su pojedinačni predmeti javnih nabavki, opis javne nabavke, procijenjena vrijednost, vrsta postupka koji će se sprovoditi, okvirno vrijeme sprovođenja postupka i izvor sredstava po pojedinim predmetima javne nabavke.

Ministarsvo finansija je dalo saglasnost na Plan javnih nabavki (akt broj 03-237/1 od 18.01.2016. godine), što podrazumijeva da su Budžetom za 2016. godinu obezbijeđena sredstva po svim vrstama nabavki, na osnovu čega su se stvorili zakonski uslovi za pokretanje postupaka javnih nabavki.

Konstatuje se da je Fond PIO blagovremeno pripremio i dostavio Upravi za javne nabavke Plan javnih nabavki za 2016. godinu-akt br. 01-47/5 od 19. februara 2016. godine. Plan javnih nabavki je objavljen na portalu javnih nabavki.

Fond PIO je uz akt br. 01-662/4 od 28. februara 2017. godine blagovremeno pripremio i dostavio Upravi za javne nabavke Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama za 2016. godinu.

U Izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama za 2016. godinu dat je pregled dodijeljenih javnih nabavki Fonda PIO, broj sprovedenih otvorenih postupaka, pregovaračkih postupaka bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje, šopinga i postupaka javnih nabavki neposrednim sporazumom, kako slijedi u tabelarnom pregledu**:**

R. Br.	Vrsta postupka	Vrsta predmeta	Predmet	Broj prispjelih ponuda	Broj odbačenih ponuda	Broj odbijenih ponuda	Naziv ponuđača sa kojim je zaključen ugovor	Datum zaključenja ugovora	Ugovorena vrijednost sa porezom
1	Otvoreni postupak javne nabavke	Robe	Kompjuterska oprema i pribor	3	0	2	CHIP doo, Podgorica	31.05.2016.	11.989,13
			Razna kompjuterska oprema	1	0	0	Info-S doo, Podgorica	08.07.2016.	1.757,08
			Toneri i kasete s tonerom	1	0	0	Kastex doo, Podgorica	22.11.2016.	21.999,47
			Sistem kontrole pristupa	2	0	1	Simes inženjering doo, Podgorica	23.12.2016.	3.743,74
			Administrativni materijal	1	0	0	Stratus doo, Podgorica	27.12.2016.	24.988,25
		Ukupno	**5**	**8**	**0**	**3**			**64.477,67**
		Usluge	Usluge prevođenja	3	0	1	Educo centar doo, Podgorica	11.08.2016.	15.000,00
			Održavanje softvera za informacione tehnolpgije	1	0	0	Infostream doo, Podgorica	30.12.2016.	18.992,40
		Ukupno	**2**	**4**	**0**	**1**			**33.992,40**
	Ukupno		**7**	**12**	**0**	**4**			**98.470,07**
2	Pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje	Usluge	Usluge dostave pošte	1	0	0	Pošta Crne Gore AD, Podgorica	08.06.2016.	160.000,00
			Usluge zakupa	1	0	0	Udruženje penzionera Podgorica	01.08.2016.	18.656,00
				1	0	0	Mješovito AD, Herceg Novi	29.07.2016.	13.800,00
				1	0	0	Prijestonica Cetinje	04.08.2016.	6.336,00
		Ukupno	**2**	**4**	**0**	**0**			**198.792,00**
	Ukupno		**2**	**4**	**0**	**0**			**198.792,00**
3	Okvirni sporazum (treća godina)	**Robe**	Dizel gorivo	1	0	0	Lukoil Montenegro doo, Podgorica	27.12.2016.	10.358,80
		Ukupno	**1**	**1**	**0**	**0**			**10.358,80**

		Usluge	Usluge mobilne telefonije	1	0	0	Crnogorski Telekom AD, Podgorica	30.08.2016.	30.000,00
			Telefonske usluge i usluge prenosa podataka	1	0	0	Crnogorski Telekom AD, Podgorica	28.09.2016.	30.000,00
			Usluge održavanja sistema	1	0	0	Infostream doo, Podgorica	16.09.2016.	89.964,00
		Ukupno	**3**	**3**	**0**	**0**			**149.964,00**
	Ukupno		**4**	**4**	**0**	**0**			**160.322,80**
Ukupno (1+2+3)			**13**	**20**	**0**	**4**			**457.584,87**
4	**Šoping**	**Robe**	Sredstva za higijenu	2	0	1	Stadion doo, Podgorica	17.06.2016.	4.270,77
			Ulje za loženje	2	0	1	Montenegro bonus doo, Cetinje	07.11.2016.	7.190,40
		Ukupno	**2**	**4**	**0**	**2**			**11.461,17**
		Usluge	Usluge vezane za softver	1	0	0	Digit Montenegro doo, Podgorica	17.03.2016.	2.998,80
			Usluge osiguranja	3	0	1	Swiss osiguranje AD, Podgorica	07.11.2016.	5.970,00
				4	0	2	Swiss osiguranje AD, Podgorica	07.11.2016.	6.027,38
		Ukupno	**2**	**8**	**0**	**3**			**14.996,18**
	Ukupno		**4**	**12**	**0**	**5**			**26.457,35**
Ukupno (1+2+3+4)			**17**	**32**	**0**	**9**			**484.042,22**

Neposrednim sporazumom izvršene su 294 javne nabavke u iznosu 105.311,58€.

Državni revizori su izvršili provjeru tačnosti izvještaja pregledom sprovedenih procedura. Izvršen je dvostruki uvid u dokumentaciju o javnim nabavkama (prvi put prilikom kontrole izdataka po pozicijama, koje su obuhvaćene testovima i drugi put kontrolom dokumetacije o javnim nabavkama u kancelariji službenika za javne nabavke). **Konstatuje se da su,** saglasno Zakonu o javnim nabavkama, nakon donošenja odluka o pokretanju postupaka javnih nabavki, za svaki pregledani pojedinačni postupak javnih nabavki obuhvaćen testom po pozicijama izdataka, sprovedene propisane procedure: urađena je tenderska dokumentacija, izvršeno javno

otvaranje, vrednovanje ponuda i urađeni su zapisnici o otvaranju ponuda i zapisnici o pregledu, ocjeni i vrednovanju ponuda, na osnovu kojih su donešena rješenja o izboru najpovoljnijeg ponuđača. Rješenja sadrže obimna obrazloženja u kojma su detaljno opisane odrađene procedure. Samo za izbor javne nabavke za usluge osiguranja zaposlenih od posledica nesrećnih slučajeva je podnesen prigovor, koji je Komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki odbila kao neosnovana (žalba „Sava Montenegro" AD). Napominje se da je osiguravajuće društvo "Sava Montenegro" AD nakon isteka ugovora pružalo usluge osiguranja zaposlenih neposrednim sporazumom u 2016. godini za vrijeme trajanja žalbenog postupka do konačnog izbora davaoca usluge osiguranja ("Swisse osiguranje" AD ugovor br. 01-2864 0d 04.11.2016. godine), jer osiguranje zaposlenih je obavezno i ne može da se prekida.

Revizijom je utvrđeno da je u Fondu PIO u toku 2016. godine, sprovedeno 11 otvorenih postupaka, četiri šopinga i dva pregovaračka postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje. Ukupna vrijednost nabavljenih roba i usluga je 589.353,80€, odnosno nabavke putem otvorenog postupka 457.548,87€, šoping metodom 26.457,35€ i nabavke neposrednim sporazumom u iznosu 105.311,58€.

Za sprovođenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje dobijena je prethodna saglasnost Uprave za javne nabavke i to: rješenje broj: 01-2732/1 od 23.03.2016. godine, za univerzalne poštanske usluge i rješenje broj: 01-546/1 od 04.02.2016. godine, za usluge iznajmljivanja nestambenih nekretnina.

Putem neposrednog sporazuma izvršene su javne nabavke u iznosu 105.311,58€., **što čini 17,87% ukupno izvršenog budžeta za javne nabavke. Ukupna godišnja vrijednost javnih nabavki primjenom neposrednog sporazuma prešla za 9,13% limit propisan Zakonom.** Neposredni sporazum je direktni dogovor između naručioca i ponuđača o uslovima javne nabavke. **Zakonski limit Fondu PIO je za nabavke putem neposrednog sporazuma u skladu sa članom 30 stav 2 Zakona o javnim nabavkama iznosio 8%** izvršenog budžeta za javne nabavke naručioca u prethodnoj godini.

Službenica za javne nabavke je izjavila da je do prekoračenja došlo zbog toga što Fond PIO ima veoma heterogenu strukturu javnih nabavki koje su dosta usitnjene, tako da u određenim slučajevima nije moguće sprovesti proceduru javne nabavke, osim neposrednim sporazumom. Zbog žalbe u postuku za nabavku usluga osiguranja imovine i lica, koju je Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki odbila kao neosnovanu, zbog zakonske obaveze osiguranja imovine i lica, izvršeno je plaćanje u iznosu od 5.353,65€, koje je ušlo u iznos neposrednog sporazuma. Takođe, u cilju obezbjeđenja neophodnih uslova za nesmetano funcionisanje Fonda, izvršena je nabavka uglja u iznosu od 3.197,78€ i prikazana kao neposredni sporazum, iako je Fond u dva navrata pokretao postupak nabavke uglja šopingom i kao jedini ponuđač u oba postupka ponudu je dostavio Rudnik uglja AD Pljevlja, čije su ponude odbijene kao neispravne.

Zbog zakonskih najasnoća u neposredni sporazum su uključene nabavke i to: pretplata na Službeni list Crne Gore u iznosu od 4.585,00€ i pretplata na Dnevne novine 2.894,40€ , troškovi noćenja po osnovu službenih putovanja, javni oglasi Fonda u dnevnoj štampi i sl.

Preporučuje se da Fond PIO poštuje zakonski limit za nabavke putem neposrednog sporazuma, propisan članom 30, stav 2, Zakona o javnim nabavkama.

Revizijom je utvrđeno da je **Fond PIO sproveo četiri otvorena postupka javnih nabavki u ime i za račun DOO „PIO" Ulcinj**, u 2016. godini u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama. (Ugovor broj: 71/16 0d 21.07.2016. godine za sredstva higijene; Ugovor broj: 92/16 0d 30.12.2016. godine za ulje za loženje**,** ugovori broj: 60/16 do 69/16-svi od 11.07.2016. godine za hranu). **Ovlašćena lica Fonda PIO su izjavila da se finansijska dokumentacija, kojom se pravda potrošnja sredstava po osnovu ovih ugovora** o javnim navabkama, **nalazi u DOO „PIO"- Ulcinj.**

15. UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Unutrašnja revizija je organizaciono uspostavljena, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji: boj (023-374/2013-2 od 08-07-2013. godine), u Sektoru za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i unutrašnju reviziju. Naziv jedinice za unutrašnju reviziju je Odsjek za unutrašnju reviziju.

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u Odsjeku za unutrašnju revizju sistematizovana su 4, a popunjena su 2 radna mjesta.

U skladu sa članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola jedinica za unutrašnju reviziju ne može imati manje od tri unutrašnja revizora zajedno sa rukovodiocem za unutrašnju reviziju.

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju je pomoćnik direktora u Sektoru za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i unutrašnju reviziju, koja je stekla Sertifikat Ministarstva finansija za Ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru Crne Gore. Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju ne može da bude istovremeno pomoćnik direktora jer je to suprotno odredbama člana 20 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola.

Potrebno je popuniti sistematizovana radna mjesta, shodno odredbama člana 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola. Shodno članu 20 Zakona jedinica za unutrašnju reviziju mora biti funkcionalno i organizaciono odvojena od drugih organizacionih jedinica subjekta.

Stariji unutrašnji revizor u Odsjeku za unutrašnju reviziju – Sektor za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i unutrašnju reviziju stekla je, takodje, CIPFA Međunarodni Certifikat za internu reviziju u Javnom sektoru.

U Odsjeku za unutrašnju reviziju, potpisana je povelja unutrašnje revizije, odobren je Strateški i godišnji plan i plan pojedinačne revizije.

U 2016. godini, izvršene su revizije: Obračun zarada i Proces javnih nabavki neposrednim sporazumom.

U 2017. godini, izvršena je revizija Procesa postupanja područne jedinice Podgorica po zahtjevima kod kojih je rok za rješavanje istekao.

Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije - Obrazac GI-UR za 2016. godinu, predat je Ministarstvu finansija - Centralnoj jedinici za harmonizaciju.

Izvještaj o radu službe interne revizije za 2016. godinu, pripremljen je u februaru 2017. godine.

II REVIZIJA INFORMACIONOG SISTEMA FONDA PIO

U sklopu finansijske revizije i revizije pravilnosti Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Crne Gore, izvršena je, kao posebna cijelina, revizija informacionog sistema Fonda PIO, uz poštovanje - standarda ISSAI 5300.
Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, nadležni kolegijum DRI donosi sljedeći:

ZAKLJUČAK

Državna revizorska institucija je u postupku sprovođenja revizije utvrdila da informacioni sistem Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Crne Gore, **u dovoljnoj mjeri ne obezbjeđuje sigurnost i ažurnost podataka korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.** Revizijom je konstantovano da Fond nije blagovremeno usvojio obavezujuća akta u skladu sa Zakonom o informacionoj bezbjednosti i Uredbom o mjerama informacione bezbjednosti i standardima iz ove oblasti.

UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE SA NALAZIMA I PREPORUKAMA

1. REVIZIJA INFORMACIONOG SISTEMA O BEZBJEDNOSTI PODATAKA

Revizija informacionog sistema Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, segmentirala se na ocjenu poštovanja mjera informacione bezbjednosti u skladu sa Zakonom o informacionoj bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 014/10 od 17.03.2010. i 040/16 od 30.06.2016) i Uredbe o mjerema informacione bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 058/10 od 08.10.2010, 055/15 od 30.09.2015.), kao i uparivanje podataka iz isplatne baze podataka Fonda PIO sa podacima iz Centralnog registra stanovništva (u daljem tekstu: CRS), baza podataka koju vodi Ministarstvo unutrašnjih poslova.

U vršenju revizije informacionog sistema Fonda PIO korištena je dokumentacija dobijena iz Sektora za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, odgovori na pitanja koji su dobijeni u pisanom obliku od strane pomoćnika direktora Sektora za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, pomoćnika direktora Sektora za penzijsko i invalidsko osiguranje, pomoćnika direktora Odsjeka za obračun i isplatu, kao i odgovori na pitanja koji su dobijeni od zaposlenih u Fondu PIO, informacije objavljene na sajtu Fonda PIO, informacije prikupljene putem intervjua sa zaposlenima u Fondu PIO i podaci dobijeni ličnim uvidom.

1.1. Osnovne informacije u Sektoru za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja

Sektor za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja vrši poslove koji se odnose na: održavanje, projektovanje i razvoj novih aplikacija; obradu, izradu izvještaja po zahtjevu korisnika; održavanje sistemskog softvera i hardvera; održavanje mreže; održavanje IP

telefonije; upravljanje bezbjednošću informacionog sistema; uspostavljanje sigurne komunikacije sa drugim organima i institucijama; podršku krajnjim korisnicima; instalaciju softvera i informatičke opreme; skeniranje dokumentacije u Fondu PIO i rekonstrukciju dokumenata iz elektronske evidencije.

Sektor je organizaciono podijeljen na tri odsjeka: Odsjek za projektovanje, razvoj i održavanje aplikativnog softvera, Odsjek za sistemski softver i obradu i Odsjek za vođenje elektronske evidencije.

1.2 Opis informacionog sistema Fonda PIO

Informacioni sistem Fonda PIO je uveden u produkcionu upotrebu tokom 2009. godine.

Informacioni sistem Fonda PIO sa implementacijom elemenata poslovnog informacionog sistema se sastoji iz dvije grupe međusobno povezanih softverskih rješenja:

Grupa I: Core aplikacija sa modulima:
- Matična evidencija penzionera
- Evidencija aktivnih osiguranika
- Isplata prava
- Kancelarijsko poslovanje

Grupa II: Poslovni aplikativni softver:
- Finansijko poslovanje
- Obračun zarada
- Kadrovska služba
- Osnovna sredstva

U upotrebi je od 25.05.2009. godine.

Fond PIO se nalazi na ukupno 12 lokacija. Broj zaposlenih u Fondu PIO je 228, od kojih 205 u svom radu koriste računar. Broj zaposlenih koji koriste isti računar je 6. Broj zaposlenih u Sektoru za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja je 29. Broj zaposlenih koji imaju korisnički nalog za aplikaciju je 211, a 5 zaposlenih ima administratorski nalog za aplikaciju. Broj računara je 236, a izlaz na internet ima 155 računara. Broj servera u produkciji je 12, a broj rezervnih servera koji su trenutno ugašeni je 6. Svi računari u Fondu PIO su povezani na centralni antivirus server na kojem se vrši ažuriranje i kontrola antivirusa na svim radnim stanicama u Fondu PIO. Ažuriranje se vrši automatski, server preuzima svakodnevno nove definicije virusa, dok se ostale radne stanice ažuriraju preko servera.

Sistem je napravljen sa najvećim mogućim stepenom redudanse. Server sala koja se nalazi na centralnoj lokaciji u Podgorici bežično je povezana prema područnim jedinicama. Prostor u

kojem se nalaze računari za vođenje baze podataka i centralni računar informacionog sistema (serveri), mrežna ili komunikaciona oprema informacionog sistema, organizuje se kao administrativna zona. Po područnim jedinicama oprema je smještena u komunikacionim rek ormanima.

Instalaciju, konfiguraciju i monitoring rada servera, rutera, switch-eva vrše zaposleni u Sektoru za informacione tehnologije u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja.

1.3 Nalazi revizije sa utvrđenim stanjem za pojedine segmente

1.3.1 IT strategija

Fond PIO nema usvojenu IT strategiju ili neki drugi IT strateški dokument, odnosno plan koji treba da uspostavi prioritete za duži vremenski period (3-5 godina). IT strategija mora biti usaglašena sa Strategijom Fonda PIO ili biti njen sastavni dio. Fond PIO, takođe, nema jasno definisan IT budžet usmjeren za finansiranje drugih važnih projekata.

Nalaz: Fond PIO nema usvojenu strategiju za informacione tehnologije (u daljem tekstu: IT strategija), niti bilo kakav drugi strateški dokument koji uređuje ovu oblast.

Rizik: Bez usvojene IT strategije koja treba biti sastavni dio strateškog planiranja za period od 3-5 godina, informacione tehnologije ne mogu u odgovarajućoj mjeri doprinijeti ostvarivanju i razvoju poslovnih ciljeva Fonda PIO, ni u sistemskom (hardver i softver), ni u razvojnom (izbor i realizacija projekata), ni u kadrovskom (struktura i znanje) smislu.

Preporuka: Preporučuje se Fondu PIO da preduzme aktivnosti za izradu i usvajanje strateškog dokumenta (IT strategija), kojim bi se planirao razvoj i upravljanje informacionom infrastrukturom, sistemima, komunikacijama, računarskim aplikacijama, bazama podataka i kontinuiranom obukom zaposlenih. U sklopu realizacije strateškog dokumenta potrebno je osigurati stabilno finansiranje IT projekata kroz detaljno planiranje budžeta za razvoj, nabavku i održavanje.

1.3.2 Logički pristup

Fond PIO je donio Uputstvo o pristupu, korišćenju i sigurnosti računarskog sistema (u daljem tekstu: Uputstvo), kojim se propisuje procedura korišćenja računara jedinstvenog računarskog sistema Fonda PIO od strane korisnika.

Uputstvo se sastoji od dva segmenta, i to:

- Opšteg uputstva o pristupu, korišćenju i sigurnosti računarskog sistema Fonda PIO – koji se odnosi na sve zaposlene u Fondu PIO i
- Posebnog uputstva o pristupu, korišćenju i sigurnosti računarskog sistema Fonda PIO – koji se odnosi na zaposlene u IT sektoru Fonda PIO.

Pravila rada i ponašanja koja se definišu sigurnosnom politikom odnose se na:

- Računarsku opremu koja se koristi u računarskom sistemu;
- Administratore računarskog sistema;
- Službenike zadužene za održavanje računarske opreme.

Detaljno su navedena uputstva o kreiranju i gašenju korisničkih naloga u IT sistemu, polise konfiguracije i administracije servera, antivirusna politika, backup polise, procedure prijave neuobičajenog rada IT sistema i procedura instalacije - postavljanja opreme u centralnoj zgradi Fonda PIO i po područnim jedinicama.

Procesi za provjeru prava pristupa korisnika sistemu, definisani su kroz dodjeljivanje prava i privilegije (rola) za pristup podacima bazi podataka po nivoima (modulima), a u skladu sa sistematizacijom radnih mjesta i odgovornostima korisnika. Za dodatna prava i privilegije koja nisu dodijeljena po sistematizaciji radnih mjesta dostavlja se pismeni zahtjev pomoćnika direktora organizacione jedinice.

U Fondu PIO otvaranje korisničkih naloga i dodjela korisničkih prava vrši se na pismeni zahtjev pomoćnika direktora organizacione jedinice zaposlenog prema obrascu (Prilog 5 u Uputstvu), dok se zatvaranje korisničkih naloga (usled prestanka radnog odnosa ili zbog povrede radnih obaveza) vrši preko Kadrovske službe Fonda PIO koja obavještava IT sektor putem obrasca (Prilog 6 u Uputstvu).

IT sektor informacije o prestanku radnog odnosa od Kadrovske službe uglavnom ne dobija redovno iako je u Uputstvu definisana ova procedura, već često sami dođu do saznanja da je nekim licima prestao radni odnos.

Nalaz: Ne vrši se ažurna kontrola zatvaranja korisničkih naloga.

Rizik: Nepoštovanje procedure zatvaranja korisničkog naloga, može da dovede do neovlašćenog pristupa sistemu (softveru i bazama podataka), čime se narušava bezbjednost informacionog sistema.

Preporuka: Preporučuje se Fondu PIO da u potpunosti poštuje pravila i procedure koje je usvojio, a koja se odnose na ažuriranje zatvaranja korisničkih naloga.

1.3.3 Mjere informacione bezbjednosti fizičke zaštite

Mjere informacione bezbjednosti utvrđuju se u skladu sa vrstom podataka, rizicima za njegovu bezbjednost i vrstom zaštite.

Informaciona bezbjednost obuhvata mjere za:

- Fizičku zaštitu,

- Zaštitu podataka,
- Zaštitu informacionog sistema.

Fizička zaštita obuhvata zaštitu objekata, prostora i uređaja u kojima se nalaze podaci.

Mjere informacione bezbjednosti fizičke zaštite su:
1) Uspostavljanje administrativne zone,
2) Izrada plana fizičke zaštite,
3) Procjena efikasnosti mjera fizičke zaštite,
4) Kontrola lica,
5) Skladištenje podataka,
6) Fizička zaštita informacionih sistema.

Mjere informacione bezbjednosti fizičke zaštite sprovode se radi: sprječavanja neovlašćenog ili nasilnog ulaska lica u objekte i prostorije u kojima se nalaze podaci odnosno uređaji sa podacima, sprječavanja i otkrivanja zloupotreba podataka od strane zaposlenih, otkrivanja i reagovanja na rizike.

Fond PIO ima uspostavljenu administrativnu zonu, koja je podijeljena na dva dijela:

- Zona A – obuhvata tri prostorije u kojima se nalazi oprema za krajnje korisnike i prilaz administrativnoj zoni B. Zoni A je moguće pristupiti korišćenjem ključa na ulaznim vratima, i to samo licima čije se ime nalazi na spisku koji je jasno istaknut na ulazu u zonu.
- Zona B – u ovoj zoni se nalaze svi bitni elementi informacionog sistema Fonda PIO (serverska i komunikaciona infrastruktura). Na ulazu u zonu B jasno je istaknut spisak lica kojima je dozvoljen ulaz u zonu. Ulaz u zonu B se ostvaruje isključivo korišćenjem kartice. Svaki ulaz u zonu B elektronski se registruje.

Ulazak u administrativne zone je omogućen i licima koja nisu na spisku za ulazak, samo uz odobrenje rukovodioca IT sektora uz obavezno prisustvo nekog od zaposlenih iz IT sektora koji imaju dozvolu za ulazak u administrativnu zonu. Kopija ažuriranog spiska zaposlenih koji imaju pravo pristupa administrativnoj zoni se redovno dostavlja portirskoj službi. Ulaz u administrativne zone obezbijeđen je video nadzorom.

Uvidom u Plan fizičke zaštite (br. 04-1374 od 19.05.2017. godine), utvrđeno je sledeće:
1) Fond PIO ima uspostavljenu administrativnu zonu što je u skladu sa članom 7 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.
2) Fond PIO vrši kontrolu lica i o tome vodi evidenciju što je u skladu sa članom 10 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.
3) Fond PIO vrši skladištenje podataka na način koji je definisan u Uputstvu o pristupu, korišćenju i sigurnosti računarskog sistema Fonda PIO, što je u skladu sa članom 11 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.

4) Fond PIO prostor u kojem se nalaze računari za vođenje baze podataka i serveri, mrežna i komunikaciona oprema informacionog sistema, organizuje kao administrativnu zonu, što je u skladu sa članom 12 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.

Nalaz: Fond PIO nije vršio procjenu efikasnosti mjera fizičke zaštite shodno članu 9 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti, s obzirom da je Plan fizičke zaštite (br. 04-1374) od 19.05.2017. godine.

Rizik: Nevršenje procjene efikasnosti mjera fizičke zaštite prostora u kojem se nalaze serveri, mrežna i komunikaciona oprema dovodi do rizika po bezbjednost informacionog sistema Fonda PIO.

Preporuka: Preporučuje se Fondu PIO da najmanje jednom godišnje, vrši procjenu efikasnosti mjera informacione bezbjednosti fizičke zaštite objekata i prostorija u kojima se nalaze podaci, kao i kad dođe do promjene namjene lokacije ili elemenata u informacionom sistemu, shodno članu 9 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 058/10 od 08.10.2010., 055/15 od 30.09.2015.), s obzirom da je Plan fizičke zaštite (br. 04-1374) od 19.05.2017. godine.

1.3.4 Zaštita informacionog sistema

Zaštita informacionog sistema obuhvata zaštitu podataka koji se obrađuju, skladište ili prenose u informacionom sistemu, kao i zaštitu povjerljivosti, cjelovitosti i dostupnosti informacionog sistema u procesu planiranja, projektovanja, izgradnje, upotrebe, održavanja i prestanka rada tog sistema.

Smještaj, postavljanje i ugradnja servera, računara i računarske mreže je u skladu sa projektnom dokumentacijom izgradnje savremene računarske mreže Fonda PIO i članom 23 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 058/10 od 08.10.2010, 055/15 od 30.09.2015).

Obezbijeđen je sistem zaštite koji pruža firewall infrastruktura na centralnoj lokaciji i područnim jedinicama, čime je obezbijeđen i kriptovani link sa obje strane, što je u skladu sa članom 31 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.

Evidencija, praćenje pristupa i pokušaj neovlašćenog pristupa sistemu Fonda PIO čuva se u log fajlovima, što je u skladu sa članom 26 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 058/10 od 08.10.2010, 055/15 od 30.09.2015).

Fond PIO u skladu sa članom 32 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti nema uspostavljena bezbjedonosna pravila radi obezbjeđivanja informacione bezbjednosti podataka kojima zaposleni imaju pristup, odnosno kako postupaju sa njima. Bezbjedonosna pravila podrazumjevaju interna pravila za zaposlene i edukaciju i stručno usavršavanje zaposlenih. Za eksterne saradnike Fond PIO u okviru sklopljenih Ugovora definiše klauzulu da se u toku važenja Ugovora, kao i u roku od 3 godine po isteku istog, ne iznose bilo kakve službene ili povjerljive

informacije u vezi sklopljenih Ugovora, poslova i aktivnosti Fonda PIO, bez prethodne pisane saglasnosti Fonda PIO.

Nalaz 1: Zaposleni u Fondu PIO u ugovorima nemaju klauzulu o povjerljivosti.

Poštuju se mjere zaštite od požara, vlage, hladnoće i toplote u skladu sa članom 27 i članom 29 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.

Fond PIO u okviru Plana aktivnosti (br. 04-1375, od 19.05.2017. godine) ima definisan plan neprekidnog poslovanja (u daljem tekstu kontinuitet poslovanja) koji ima za cilj da uspostavi mjere oporavka za prekide u poslovnim aktivnostima, kako bi se kritični poslovni procesi zaštitili od uticaja većih otkaza ili katastrofa, i da bi se osiguralo njihovo blagovremeno nastavljanje. Imajući u vidu starost produkcionog sistema, koji iako je napravljen sa najvećim stepenom redudanse često se dešava da stradaju diskovi na storidžu (eng. storage). Rizik po rad sistema je umjeren, jer otkaz par diskova ne bi bio problem, ali ako bi istovremeno više diskova u raid-u otkazalo, moglo bi da dođe do problema u radu u smislu smanjene brzine pa čak i eventualnog zastoja u radu. U tom smislu u Fondu PIO iako imaju spremne servere koji su predviđeni za udaljenu lokaciju Ministarstva javne uprave u Bijelom Polju oni se zbog starosti produkcionih servera nalaze u server sali, kao rezervna oprema. Za osposobljavanje rezervnog sistema bilo bi potrebno par sati. Ovo je naročito bitno imajući u vidu da sistem mora da bude dostupan da bi se izvršio obračun isplate penzija do 20-og u mjesecu.

Nalaz 2: U Fondu PIO ne postoji plan oporavka od katastrofe.

Rizik 1: Ne uspostavljanjem bezbjedonosnih pravila za zaposlene mogu nastati operativni rizici poslovanja Fonda PIO koji se tiču neovlašćenog pristupa podacima i zloupotrebe podataka, što za posledicu može imati uništavanje podataka ili narušavanje ispravnog rada cijelog informacionog sistema Fonda PIO.

Rizik 2: Potencijalni negativni uticaj u slučaju prirodnih katastrofa i sl. mogu dovesti do većeg incidenta na informacionom sistemu i podacima, čime bi bili ugroženi poslovni procesi i osnovna funkcija Fonda PIO.

Preporuka 1: Preporučuje se Fondu PIO da u skladu sa članom 32 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti uspostavi bezbjednosna pravila i edukaciju zaposlenih radi obezbjeđivanja informacione bezbjednosti podataka kojima ta lica imaju pristup, odnosno koja postupaju sa njima.

Preporuka 2: Preporučuje se Fondu PIO da završi projekat Disaster Recovery u Bijelom Polju, za kritične servise s obzirom da je Disaster Recovery Data centar u funkciji.

1.3.5 Upravljanje rizikom informacione bezbjednosti

Upravljanje rizikom informacione bezbjednosti podrazumijeva planiranje, organizovanje i usmjeravanje aktivnosti, radi obezbjeđivanja uslova da rizici ne ugroze neprekidno funkcionisanje, odnosno poslovanje Fonda PIO.

Rizik se može prihvatiti ukoliko bi nastala šteta bila manja od štete koja bi nastala usljed nesprovođenja određene aktivnosti. Smanjivanje rizika sprovodi se primjenom mjera definisanih u Planu aktivnosti (br. 04-1375, od 19.05.2017. godine). U njemu su, detaljno opisani i navedeni rizici koji bi mogli uticati na rad informacionog sistema Fonda PIO i dovesti do eventualne nedostupnosti sistema (nestanak električne energije, požar, poplava, problemi sa pregrijavanjem server sale, slučajevi pojave virusa, otkazi pojedinih djelova serverske infrastrukture, neovlašćen pristup informacijama i slučajevima elementarnih nepogoda sa katastrofalnim posljedicama).

Mjere preduzete u toku vršenja revizije: Fond PIO je kreirao Plan aktivnosti kojim se utvrđuje sprovođenje potrebnih mjera u slučajevima rizika. Rizik se može prihvatiti ukoliko bi nastala šteta bila manja od štete koja bi nastala usljed nesprovođenja određene aktivnosti. Smanjivanje rizika sprovodi se primjenom mjera definisanih u planu aktivnosti, u kojem su detaljno opisani i navedeni rizici koji bi mogli uticati na rad informacionog sistema Fonda PIO i dovesti do eventualne nedostupnosti sistema (nestanak električne energije, požar, poplava, problemi sa pregrijavanjem server sale, slučajevi pojave virusa, otkazi pojedinih djelova serverske infrastrukture, neovlašćen pristup informacijama i slučajevima elementarnih nepogoda sa katastrofalnim posljedicama), što je u skladu sa članom 38 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 058/10 od 08.10.2010, 055/15 od 30.09.2015).

Nalaz: Nije vršeno preispitivanje procjene rizika.

Rizik: Nevršenjem preispitivanja procjene rizika, mogu nastati negativni efekti na poslovanje, finansijsko stanje i ostvarivanje poslovnih ciljeva.

Preporuka: Preporučuje se Fondu PIO da se rezultati analize rizika redovno preispituju, saglasno potrebama Fonda PIO, uslovljeni unutrašnjim ili vanjskim potrebama u skladu sa članom 39 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 058/10 od 08.10.2010, 055/15 od 30.09.2015)".

1.3.6 Uparivanje podataka iz isplatne baze podataka Fonda PIO sa podacima iz Centralnog registra stanovništva – baza podataka koju vodi Ministarstvo unutrašnjih poslova

Odredbama člana 110 Zakona o Fondu PIO propisano je da prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju kada, u toku njihovog korišćenja, prestanu da postoje uslovi za sticanje i ostvarivanje tih prava, a odredbama člana 111 da je korisnik prava dužan u roku od 15 dana od dana nastale promjene, da prijavi svaku promjenu koja je od uticaja na pravo ili obim korišćenja tog prava. Odredbama člana 57 propisano je da u slučaju smrti korisnika penzije, licu koje izmiri troškove sahrane pripada naknada pogrebnih troškova. Naknada progrebnih troškova je određena u visini tri prosječne penzije u Crnoj Gori isplaćene u mjesecu prije smrti korisnika

penzije. Zahtjev za naknadu pogrebnih troškova podnosi se u roku od 60 dana od dana smrti korisnika penzije.

Fond PIO razmjenjuje podatke sa Centralnim registrom stanovništva (u daljem tekstu CRS) od 07.11.2012. godine. Usled tehničkih problema CRS nije bio u funkciji od aprila 2016. godine do marta 2017. godine te je u tom periodu bio prekid u ovoj razmjeni podataka. Promijenjenom Zakonskom regulativom veza sa CRS-om se ostvaruje preko Ministarstva unutrašnjih poslova i od marta 2017. godine Fond PIO ponovo vrši razmjenu podataka o činjenici smrti korisnika prava, tako što svakog mjeseca pokreće proceduru uparivanja podataka o svim penzionerima (oko 120.000), kojima je izvršena isplata, na provjeru sa CRS-om.
U periodu kada se nije vršila razmjena podataka o činjenici smrti, Fond PIO nije vršio nikakve dodatne procedure, već je penzije po osnovu smrti obustavljao prilikom podnošenja zahjeva za pogrebnim troškovima, kao što je bilo i prije uvezivanja sa Centralnim registrom stanovništva.

Podaci se preuzimaju na dva načina:

- po matičnom broju građana (JMBG) – ako JMBG u Fondu PIO odgovara JMBG u CRS preuzimaju se kompletni podaci o penzioneru,
- na osnovu imena, prezimena i datuma rođenja.

Ukoliko nijedna od ove dvije kombinacije nije uspješna tj. ukoliko jednoznačno ne identifikuje penzionera, onda se konstatuje da penzionera nema u bazi CRS-a.

Nakon što se procedura završi podaci osoba sa statusom preminuli se koriste za dalju analizu. Izvještaj o preminulim služi kao informacija na osnovu koje se od MUP-a traži dokaz - izvod iz matične knjige umrlih. Nakon utvrđivanja činjenice smrti korisnika prava, kako obavještenjem od strane porodice podnošenjem zahtjeva za isplatu pogrebnih troškova (prilažu se račun pogrebnih troškova i umrlica), tako i od strane MUP-a dostavljanjem izvoda iz matične knjige umrlih, Fond PIO donosi rješenje o prestanku prava na penziju. Obustavu prava vrši Odsjek za obračun i isplatu, na osnovu dostavljenog rješenja područne jedinice koja je zadužena za taj predmet.

Isplata penzija i drugih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja vrši se unazad, odnosno svakog 20-og u mjesecu za mjesec koji prethodi mjesecu isplate. U slučaju neblagovremenog utvrđivanja činjenice smrti i isplate nepripadajućeg dijela penzije Fond PIO posredstvom pravnih zastupnika sprovodi proceduru povraćaja neosnovano isplaćenih penzija.

Svi podaci o datumu smrti prije 01.01.2010. godine moraju se uzeti sa rezervom, jer su u CRS ušli u migracionom periodu odnosno migracijom starih matičnih knjiga. U Fondu PIO JMBG se uzima kao obavezan identifikacioni podatak od 01.09.1986. godine, kada je počeo popis aktivnih osiguranika, što kao rezultat ima da se evidencija za neke korisnike vodila po ličnom broju. Izradom novog informacionog sistema koji je zasnovan na JMBG za korisnike koji su imali samo podatak o ličnom broju morao se dodijeliti odgovarajući fiktivni broj (aktivnost sprovedena od Sektora za IT u oblasti PIO). U novembru mjesecu 2012. godine Fond PIO je započeo proceduru uparivanja pravog JMBG sa fiktivnim brojem po područnim jedinicama. Od 15.756 fiktivnih brojeva u 2012. godini do marta 2017. godine upareno je 15.238 fiktivnih brojeva, odnosno ostalo je još 518 korisnika prava sa fiktivnim brojem koji imaju isplatu. Za određeni broj

korisnika u toku je završna faza postupka pribavljanja JMBG, koja se sprovodi na način da su svim korisnicima penzija koji imaju isplatu poslati pozivi da dostave ličnu kartu i dođu lično u prostorije Fonda PIO u svojim područnim jedinicama. Ukupni mjesečni iznos isplata po fiktivnom matičnom broju u martu mjesecu 2017. godine je iznosio: 34.051,27€.

Crna Gora ima potpisana 24 međunarodna ugovora na osnovu kojih se vrši ostvarivanje i isplata prava u inostranstvu. Međunarodnim ugovorima je propisano da svaki korisnik prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja jednom godišnje za tu kalendarsku godinu (rok je zaključno sa aprilskom penzijom) dostavlja dokument „Potvrda o životu“ (ovjerena od nadležnog Fonda, opštine, notara itd.). Ukoliko korisnik prava ne dostavi „Potvrdu o životu“ u propisanom roku Fond PIO vrši obustavu isplate prava, a nakon dostavljanja iste nastavlja sa isplatom prava. Ukoliko je lice preminulo, na ovaj način je izvršeno obustavljanje isplate penzije, sve do ukidanja penzije za koje se donosi rješenje tek nakon dobijanja izvoda iz matične knjige umrlih.

Korisnika prava koji postoje u bazi Fonda PIO i isplaćuje im se penzija a, JMBG im ne postoji u CRS-u je 519 (mart 2017. godine). Jedan od razloga zašto se ovo dešava jeste da se ti korisnici prava, iako se vode da žive na adresi u Crnoj Gori i isplaćuju im se penzije u Crnoj Gori, žive u inostranstvu. Ukupni mjesečni iznos isplata po JMBG kojih nema u CRS-u u martu mjesecu 2017. godine je iznosio: 106.566,53€.

Na osnovu uvida u postupanje na osnovu Izvještaja o preminulima dobijenim iz CRS-a, izabranim slučajnim uzorkom utvrđeno je da se:

1. U izvještajima iz CRS-a (iz januara, februara, marta 2016. godine, i marta i aprila 2017. godine) pojavljuje lice koje je inostrani osiguranik, a koje je preminulo u januaru 2015. godine. Fond PIO je po dostavljenom izvodu iz matične knjige umrlih od strane MUP-a (dostavljen novembra 2016. godine) obavijestio inostrano osiguranje o ovom korisniku prava, ali sam Fond PIO (Odsjek za sprovođenje INO osiguranja) nije donio rješenje o prestanku prava po dostavljenom izvodu iz matične knjige umrlih, već je to uradio sa 6 mjeseci zakašnjenja (maj 2017. godine).

2. U izvještajima iz CRS-a (iz januara, februara, marta 2016. godine, i marta i aprila 2017. godine) pojavljuje lice koje je preminulo u januaru 2015. godine. Pravo na srazmjernu penziju prestalo u 2015. godini, i istovremeno priznato pravo na porodičnu penziju udovici, lice se i dalje nalazilo u bazi Fonda PIO tj. na spisku CRS-a jer rješenje o prestanku prava kao ni rješenje o priznavanju prava na porodičnu penziju nisu dostavljeni Odsjeku za obračun i isplatu prava.

3. U izvještajima iz CRS-a (iz marta i aprila 2017. godine), pojavljuje se lice preminulo u martu 2014. godine, nakon čega je donijet zaključak o obustavi isplate invalidske penzije.

4. U izvještajima iz CRS-a (iz marta i aprila 2017. godine), pojavljuje se lice preminulo u oktobru 2013. godine, nakon čega je donijet zaključak o obustavi isplate starosne penzije.

Nalaz: Ne postoji pisana procedura za postupanje na osnovu Izvještaja o preminulima koji se dobija sinhronizacijom baze podataka Fonda PIO i CRS-a, kojom bi bili precizno definisani postupci i vremenski rokovi. Rješenje o prestanku prava donosi se u Sektoru za penzijsko i invalidsko osiguranje u područnoj jedinici koja je odgovorna za taj predmet, a obustavu prava vrši Odsjek za obračun i isplatu, na osnovu dostavljenog rješenja područne jedinice.

Rizik: Postojećom međusektorskom komunikacijom dolazi do propusta u donošenju rješenja o prestanku prava na penziju i obustavi isplate prava na istu.

Preporuka: Preporučuje se Fondu PIO da donese proceduru za postupanje po izvještajima o preminulima dobijenim iz CRS-a, kojom bi bili precizno definisani vremenski rokovi za kontrolu lica koja su preminula dosta davno, a konstanto se pojavljuju u mjesečnim izvještajima o preminulima dobijenim iz CRS-a.

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza, u posebnoj reviziji informacionog sistema Fonda PIO, zahtijeva da subjekt revizije, u roku od 60 dana, dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koje se odnose na donošenje akata iz Zakona o informacionoj bezbjednosti i Uredbe o mjerama informacione bezbjednosi i standardima iz ove oblasi.

Rukovodilac Kolegijuma

Radule Žurić – član Senata